

GENERALINIO ADVOKATO
PAOLO MENGOZZI IŠVADA,
pateikta 2011 m. vasario 17 d.¹

1. Šis *Elf Aquitaine SA* (toliau – *Elf Aquitaine* arba apeliantė) apeliacinis skundas pateiktas dėl sprendimo, kuriuo Pirmosios instancijos teismas atmetė *Elf Aquitaine* ieškinį dėl 2005 m. sausio 19 d. sprendimo² (toliau – ginčijamas sprendimas), kuriame Europos Komisija nustatė, kad kelios įmonės, tarp jų ir įmonė, kurią sudaro apeliantė bei jos dukterinė bendrovė *Arkema SA* (toliau – *Arkema*) – anksčiau *Elf Atochem SA* (toliau – *Elf Atochem*), vėliau – *Atofina SA* (toliau – *Atofina*), – pažeidė EB 81 straipsnio 1 dalį (dabar – SESV 101 straipsnis) ir EEE susitarimo 53 straipsnio 1 dalį, sudarydamos kartelį monochloracto rūgšties rinkoje (toliau – skundžiamas sprendimas)³.

I — Bylos aplinkybės, skundžiamas sprendimas, procesas Teisingumo Teisme ir šalių reikalavimai

2. Iš skundžiamo sprendimo 3 ir paskesniuose punktuose pateiktos informacijos matyti, kad 1999 m. pabaigoje Komisija pradėjo tyrimą dėl kartelio monochloracto rūgšties rinkoje, kai apie šį kartelį pranešė viena iš jį sudariusių įmonių. 2000 m. kovo 14–15 d. Komisija atliko patikrinimus vietoje, be kita ko, ir *Elf Atochem* patalpose. 2004 m. balandžio 7–8 d. Komisija išsiuntė pranešimą apie kaltinimus dvylikai bendrovių, tarp jų *Elf Aquitaine* ir *Atofina* (skundžiamo sprendimo 3–5 punktai).

3. Ginčijamame sprendime Komisija, atmetusi *Elf Aquitaine* pateiktus priešingus argumentus, nusprendė, kad aplinkybės, jog šiai bendrovei priklausė 98 proc. *Atofina* akcijų, pakanka, kad ji būtų pripažinta atsakinga už savo dukterinės bendrovės veiksmus. Be to, Komisija nusprendė, kad tai, jog *Elf Aquitaine* nedalyvavo gaminant monochloracto rūgštį ir ją prekiaujant, netrukdo manyti, jog ši bendrovė su gamybiniais grupės padaliniais sudaro vieną ekonominį vienetą (skundžiamo sprendimo 9 ir 12 punktai). Pagal ginčijamą sprendimą *Elf Aquitaine* ir *Arkema*, kaip solidariai atsakingoms įmonėms, buvo skirta

1 — Originalo kalba: italų.

2 — C(2004) 4876 galutinis dėl tyrimo pagal [EB] 81 straipsnį ir EEE susitarimo 53 straipsnį (byla COMP/E-1/37.773 – MCAA [monochloracto rūgštis]).

3 — 2009 m. rugsėjo 30 d. Sprendimas *Elf Aquitaine prieš Komisiją* (T-174/05, neskelbiamas Rinkinyje).

45 mln. eurų bauda (ginčijamo sprendimo 2 straipsnio c punktas ir skundžiamo sprendimo 30 punktas).

4. 2005 m. balandžio 27 d. *Elf Aquitaine* pareiškė ieškinį dėl ginčijamo sprendimo panaikinimo. Grįsdama savo ieškinį ji iš esmės pateikė devynis pagrindus, paremtus atitinkamai teisės į gynybą pažeidimu, nepakankamu motyvavimu, motyvų prieštaravimu, dukterinės bendrovės padarytų pažeidimų inkriminavimą patronuojančiajai bendrovei reglamentuojančių taisyklių pažeidimu, kelių pagrindinių principų, kurie yra neatskiriama Bendrijos teisės sistemos dalis, pažeidimu, gero administravimo principo pažeidimu, teisinio saugumo principo pažeidimu, įrodymų iškraipymu ir piktnaudžiavimu įgaliojimais. Be to, *Elf Aquitaine* papildomai pateikė pagrindą, paremtą argumentu, kuriais rėmėsi Komisija apskaičiuodama baudas, nenuoseklumu, ir prašė – jei būtų atmesti visi minėti pagrindai – sumažinti baudą iki tinkamo dydžio. Skundžiamame sprendime Pirmosios instancijos teismas atmetė visus pagrindinius bei papildomus ieškinio pagrindus ir nurodė apeliantei padengti bylinėjimosi išlaidas.

5. Pareiškimu, kurį Teisingumo Teismo kanceliarija gavo 2009 m. gruodžio 15 d.,

apeliantė pateikė apeliacinį skundą dėl skundžiamo sprendimo. Teisingumo Teismo ji pirmiausia prašo panaikinti skundžiamą sprendimą ir patenkinti pirmojoje instancijoje pateiktus reikalavimus panaikinti ginčijamo sprendimo 1 straipsnio d punktą, 2 straipsnio c punktą, 3 straipsnį ir 4 straipsnio 9 punktą. Papildomai ji prašo Teisingumo Teismo remiantis SESV 261 straipsniu panaikinti arba sumažinti ginčijamo sprendimo 2 straipsnio c punktu *Arkema* ir *Elf Aquitaine* solidariai paskirtą 45 mln. eurų baudą. Be to, apeliantė prašo priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas. Komisija prašo Teisingumo Teismo atmesti apeliacinį skundą ir priteisti iš apeliantės bylinėjimosi išlaidas.

6. Šalių atstovai buvo išklausyti 2010 m. lapkričio 25 d. įvykusiame posėdyje.

II — Vertinimas

A — Dėl apeliacinio skundo

7. Grįsdama savo apeliacinį skundą apeliantė pateikia šešis apeliacinio skundo pagrindus: pirmuosius penkis – pagrindinius, o šeštąjį – papildomą.

1. Dėl pirmojo apeliacinio skundo pagrindo

pobūdžio, kuriuo Teisingumo Teismas iki šiol nėra aiškiai pareiškęs nuomonės, nes iš to-
kio kvalifikavimo kylančios teisės, kaip antai
teisė į gynybą ir nekaltumo prezumpcija, bet
kuriuo atveju pripažįstamos ir užtikrinamos
teismo praktikoje.

8. Pirmuoju apeliacinio skundo pagrindu apeliante kaltina Pirmosios instancijos teismą nepadarius reikiamų išvadų iš baudžiamojo taikant SESV 101 straipsnį skiriamų baudų pobūdžio. Dėl tokio pobūdžio Pirmosios instancijos teismas turėjo visapusiškai taikyti baudžiamosios atsakomybės ir bausmių individualizavimo principus bei nekaltumo prezumpcijos principą, įtvirtintus Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – EŽTK) ⁴ 6 straipsnio 1 ir 2 dalyse. Tačiau Pirmosios instancijos teismas klaidingai taikė šiuos principus tik teisinio subjektiškumo neturinčiam subjektui, įmonei *Atofina* ir *Elf Aquitaine*, o ne bendrovėms, kurios, anot jo, sudaro šią įmonę ir vienintelės yra teisės subjektai. Laikydamasis tokio požiūrio Pirmosios instancijos teismas, konkrečiai kalbant, viena vertus, atėmė iš apeliantės galimybę pasinaudoti nekaltumo prezumpcija, neįtraukęs jos į išankstinį tyrimą, ir, kita vertus, netaikė jai baudžiamosios atsakomybės ir bausmių individualizavimo principų, atmetęs argumentus, kuriuos pateikė apeliante, siekdamą įrodyti, kad ji visiškai nesusijusi su padarytu pažeidimu ir kad jos dukterinė bendrovė veikė rinkoje savarankiškai. Komisija pirmiausia pažymi, kad šiuo atveju nebūtina atsakyti į klausimą dėl baudų, skiriamų už konkurencijos taisyklių pažeidimą,

9. Kaip ir Komisija, manyčiau, kad Teisingumo Teismas šiuo atveju neprivalo aiškiai pareikšti nuomonės dėl to, kokio pobūdžio yra už konkurencijos taisyklių pažeidimą skiriamos baudos, kurios, norėčiau priminti, Reglamento (EB) Nr. 1/2003 ⁵ 23 straipsnio 5 dalyje aiškiai kvalifikuojamos kaip nebaudžiamoji pobūdžio. Pirmuoju savo apeliacinio skundo pagrindu apeliante kaltina Pirmosios instancijos teismą ne paneigus šių baudų baudžiamąjį pobūdį, o pažeidus jos pagrindines teises, kurias ji turi kaip juridinis asmuo, pripažintas atsakingu už pažeidimą, už kurį skiriamos – jos manymu, baudžiamoji pobūdžio – sankcijos. Tačiau labiau įsigilinus matyti, kad konkretūs kaltinimai, kuriuos *Elf Aquitaine* pateikia grįsdama šį pagrindą, didele dalimi sutampa su kaltinimais, nurodytais grindžiant kitus apeliacinio skundo pagrindus, pirmiausia antrąjį, kuriuo

5 — 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamentas dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų Sutarties 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 1, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 205). Kaip žinoma, pagal Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką sankcijos laikymas nebaudžiamąja pagal susitariančiosios valstybės teisės sistemą nepaneigia to, kad ši sankcija vis dėlto gali būti laikoma esančia baudžiamąjo pobūdžio taikant EŽTK nuostatas (žr. 1976 m. birželio 8 d. EŽTT sprendimą *Engel ir kt. prieš Nyderlandus* (A serija, Nr. 22)). Neatlikdamas išsamesnės analizės pažymėsiu, jog pagal šią teismo praktiką abejotina, kad remiantis Reglamentu Nr. 1/2003 skirtos sankcijos galėtų nebūti baudžiamoji pobūdžio, kaip tai suprantama pagal EŽTK.

4 — Pasirašyta 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje.

apeliantė teigia, kad buvo pažeista jos teisė į gynybą Pirmosios instancijos teismui paneigus jos teisę būti įtrauktai į išankstinį tyrimą, ir penktąjį, kuriuo ji tvirtina, kad buvo pažeisti baudžiamosios atsakomybės ir bausmių individualizavimo principai bei nekaltumo prezumpcijos principas dėl nenuginčijamo prezumpcijos, kuria rėmėsi Komisija, pripažindama *Elf Aquitaine* atsakomybę už *Atofina* veiksmus, pobūdžio. Tai reiškia, kad pirmasis apeliacinio skundo pagrindas iš tikrųjų nėra savarankiškas, išskyrus tvirtinimą, kad Pirmosios instancijos teismas klaidingai taikė apeliantės nurodytas pagrindines teises įmonei, sudarytai iš *Elf Aquitaine* ir jos dukterinės bendrovės, o ne vien apeliantei. Tačiau šiuo tvirtinimu, kaip bus geriau matyti toliau, taip pat teigiama, kad buvo iš esmės pažeistos šios teisės, ir jis pakartojamas įvairiuose apeliacinio skundo punktuose.

2. Dėl antrojo apeliacinio skundo pagrindo, susijusio su apeliantės teisės į gynybą pažeidimu

11. Antruoju apeliacinio skundo pagrindu *Elf Aquitaine* kaltina Pirmosios instancijos teismą tuo, kad šis pažeidė jos teisę į gynybą klaidingai išaiškinęs teisingumo ir kovos priemonių lygybės principus. Šį pagrindą sudaro dvi dalys.

a) Dėl pirmos dalies

10. Remdamasis tuo, kas išdėstyta, manyčiau, kad pirmojo apeliacinio skundo pagrindo nereikia nagrinėti atskirai, pirmiausia – atskirai nuo antrojo ir penktojo pagrindų. Kaltinimai, pateikti šiuose dviejuose pagrinduose, bus nagrinėjami darant prielaidą, jog pagrindinė prezumpcija, kuria remiasi apeliantė, t. y. kad sankcijos, skiriamos už Sąjungos konkurencijos taisyklių pažeidimą, yra baudžiamojo pobūdžio, yra teisinga.

12. Apeliantė visų pirma kaltina Pirmosios instancijos teismą neužtikrinus jos teisės į gynybą apsaugos dar išankstinio tyrimo etape, prieš išsiunčiant pranešimą apie kaltinimus. Šiame administracinės procedūros etape Komisija ne tik neišklausė apeliantės, bet ir nepranešė jai apie įtarimus dėl jos. Apeliantės teigimu, nagrinėjamu atveju šių reikalavimų jos atžvilgiu juo labiau buvo būtina laikytis dėl to, kad ji nedalyvavo darant pažeidimą ir apie jį net nežinojo. Be to, dėl aplinkybės, kad apie su ja susijusį tyrimą apeliantei buvo pranešta vėlai (pranešimo apie kaltinimus stadijoje), ji negalėjo imtis priemonių, būtinų siekiant tinkamai pasirengti gynybai, pirmiausia kiek tai susiję su galimų įrodymų, skirtų parodyti, kad jos dukterinė bendrovė veikė rinkoje savarankiškai, išsaugojimu. Galimybė pasinaudoti teise į gynybą vien po pranešimo apie kaltinimus išsiuntimo nedera su baudžiamuoju sankcijų, skiriamų taikant SESV 101 straipsnį,

pobūdžiu. Dublike grįsdama savo argumentus apeliante pirmiausia remiasi 2010 m. sausio mėn. Komisijos paskelbtu dokumentu „Best practices on the conduct of proceedings concerning articles 101 and 102 TFEU“ (toliau – *Best practices*).

13. Nagrinėjant šį kaltinimą visų pirma reikia nustatyti, ar ir kokia apimtimi, siekiant, kad nebūtų pažeista konkurencijos taisyklių pažeidimo tyrimo procedūroje dalyvaujančių įmonių teisė į gynybą, pradėjusi išankstinį tyrimą, taigi prieš pranešimo apie kaltinimus išsiuntimą, Komisija turi pranešti šioms įmonėms apie įtarimus dėl jų.

14. Šiuo aspektu norėčiau priminti, kad pagal nusistovėjusią teismų praktiką vykstant bet kuriai procedūrai, kuri gali pasibaigti sankcijų skyrimu, pirmiausia vienkartinį arba periodinių baudų, kaip antai nustatytųjų Reglamente Nr. 1/2003, teisė į gynybą yra viena pagrindinių teisių, sudarančių neatskiriamą dalį bendrųjų teisės principų, kurių paisymą užtikrina Teisingumo Teismas⁶.

Be to, primintina, kad Komisijos vykdoma administracinė procedūra, numatyta pagal Reglamentą Nr. 1/2003, skirstoma į dvi atskiras viena po kitos einančias stadijas, kurių kiekviena pagrįsta sava vidaus logika. Pirmoji stadija, kuri trunka iki pranešimo apie kaltinimus priėmimo, prasideda tą dieną, kai Komisija, naudodamasi Reglamentu Nr. 1/2003 jai suteiktais įgaliojimais dėl išankstinio tyrimo, imasi priemonių, kuriomis reiškiami kaltinimai padarius pažeidimą ir kurios turi didelę įtaką įtariamųjų įmonių padėčiai. Ši stadija skirta leisti Komisijai, atlikus patikrinimus, suformuluoti poziciją dėl procedūros krypties. Antroji stadija trunka nuo pranešimo apie kaltinimus iki galutinio sprendimo priėmimo. Šios stadijos tikslas – leisti Komisijai priimti galutinį sprendimą dėl įmonei inkriminuojamo pažeidimo⁷. Tik prasidėjus antrajam etapui suinteresuotoji įmonė pranešimu apie kaltinimus informuojama apie visus pagrindinius įrodymus, kuriais remiasi Komisija, ir turi teisę susipažinti su bylos medžiaga⁸. Kaip Teisingumo Teismas patikslino Sprendime *Dalmine prieš Komisiją*, tik gavusi pranešimą apie kaltinimus atitinkama įmonė gali *visiškai* pasinaudoti savo teise į gynybą⁹, ir būtent pranešimo apie kaltinimus išsiuntimas bei galimybė susipažinti su bylos medžiaga

6 — Šiuo klausimu žr. 2004 m. sausio 7 d. Sprendimą *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ir C-219/00 P, Rink. p. I-123, 64 punktas) ir 2007 m. vasario 8 d. Sprendimą *Groupe Danone prieš Komisiją* (C-3/06 P, Rink. p. I-1331, 68 punktas).

7 — Šiuo klausimu žr. 2002 m. spalio 15 d. Sprendimą *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją* (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P, C-252/99 P ir C-254/99 P, Rink. p. I-8375, 181–183 punktai) ir 2006 m. rugsėjo 21 d. Sprendimą *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied prieš Komisiją* (C-105/04 P, Rink. p. I-8725, 38 punktas).

8 — Šiuo klausimu žr. 7 išnašoje minėtą Sprendimą *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją* (315 ir 316 punktai) bei 6 išnašoje minėtą Sprendimą *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* (66 ir 67 punktai).

9 — Žr. 2007 m. sausio 25 d. sprendimą (C-407/04 P, Rink. p. I-829, 59 punktas).

užtikrina teisę į gynybą ir teisę į teisingą bylos nagrinėjimą¹⁰. Be to, minėtame sprendime Teisingumo Teismas nurodė, kad jei įmonė galėtų naudotis teise į gynybą ir iki pranešimo apie kaltinimus išsiuntimo, „Komisijos tyrimas nebūtų veiksmingas, nes įmonė jau per pirmąją Komisijos tyrimo stadiją galėtų identifikuoti Komisijos turimą informaciją, taigi ir informaciją, kuri galėtų būti nuo jos dar slepiama“¹¹.

15. Šiuo atveju apeliantė kaltina Pirmosios instancijos teisumą nepripažinus, kad išankstinio tyrimo stadijoje Komisija turėjo jai pranešti apie įtarimus dėl jos. Taigi pareiga, dėl kurios nevykdymo skundžiasi apeliantė, yra bendresnio pobūdžio, palyginti su pranešimu apie atskirus įrodymus, gautus atliekant išankstinį tyrimą: jos dalykas – informacija, susijusi su preziumuojamu pažeidimu, kuris yra tyrimo dalykas.

16. Teisingumo Teismas dar nėra aiškiai nusprendęs dėl tokios pareigos buvimo. Tačiau jo praktikoje yra tam tikrų pirminių pamąstymų. Sprendime *Hoechst prieš Komisiją* Teisingumo Teismas patvirtino, jog svarbu išvengti, kad teisė į gynybą „galėtų būti nepataisomai pažeista vykstant išankstinio tyrimo procedūroms, be kita ko, patikrinimams, galintiems turėti lemiamą reikšmę renkant įrodymus apie įmonių veiksmų neteisėtumą, dėl kurių gali atsirasti jų atsakomybė“¹². Teisingumo Teismo teigimu, iš to darytina išvada, kad, nors tam tikri teisės į gynybą aspektai susiję tik su ginčo procedūra, vykstančia po pranešimo apie kaltinimus išsiuntimo, kitų, pavyzdžiui, teisės gauti teisinę pagalbą bei teisės į advokato ir jo kliento susirašinėjimo konfidencialumą¹³ ar teisės neduoti parodymus prieš save¹⁴, turi būti paisoma jau išankstinio tyrimo stadijoje. Dėl protingo termino paisymo principo Teisingumo Teismas yra nurodęs, kad pernelyg ilga pirmo administracinės procedūros etapo trukmė gali turėti įtakos suinteresuotųjų įmonių gynybos galimybėms ateityje, pirmiausia sudarydama kliūčių surinkti įrodymus, galinčius paneigti buvus veiksmų, dėl kurių gali kilti atitinkamų įmonių atsakomybė, ir kad „dėl šių priežasčių tyrimus, ar nėra galimų šios teisės [teisės į gynybą] apribojimų, reikia atlikti ne tik dėl stadijos, kurioje šia teise naudojamosi plačiausiai, t. y. antros administracinės procedūros

10 — Ten pat, 58 punktas.

11 — Ten pat, 60 punktas. Tačiau šis teiginys turi būti nagrinėjamas atsižvelgiant į *Dalmine* pateiktą kaltinimą; *Dalmine* skundėsi, kad iki pranešimo apie kaltinimus ji nebuvo informuota apie tai, jog Komisija turi tam tikrus protokolus, kurie buvo parengti per nacionalinę baudžiamąją procedūrą ir kurių priimtinumą kaip įrodymų vykstant Komisijos pradėtai procedūrai *Dalmine* ginčijo (54, 55 ir 60 punktai). 2008 m. liepos 8 d. Sprendime *AC-Treuhand prieš Komisiją* (T-99/04, Rink. p. II-1501, 49 punktas) Pirmosios instancijos teismas atmetė panašų kaltinimą dėl to, kad iki pranešimo apie kaltinimus nebuvo informuota apie tam tikrus įrodymus, kuriais Komisija rėmėsi paskesnėje procedūros stadijoje.

12 — 1989 m. rugsėjo 21 d. sprendimas (46/87 ir 227/88, Rink. p. 2859, 15 punktas). Šis principas neseniai buvo patvirtintas minėtame Sprendime *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* (63 punktas).

13 — Teisė, Teisingumo Teismo pripažinta 1982 m. gegužės 18 d. Sprendime *AM & S Europe prieš Komisiją* (155/79, Rink. p. 1575).

14 — Žr. 1989 m. spalio 18 d. Sprendimą *Orkem prieš Komisiją* (374/87, Rink. p. 3283).

stadijos. Reikia įvertinti, ar visoje šioje procedūroje per visą jos laikotarpį nebuvo galimo teisės į gynybą pažeidimo“¹⁵.

tenka teisei į gynybą vykstant procedūroms, galinčioms pasibaigti sankcijų skyrimu¹⁷, bet yra ir logiška išvada iš Teisingumo Teismo pozicijos, kad būtina užtikrinti šios teisės paisyimą jau išankstinio tyrimo dėl konkurencijos taisyklių pažeidimo stadijoje.

17. Sprendime *AC-Treuhand prieš Komisiją*, kuriuo remiasi apeliantė, Pirmosios instancijos teismas išdėstė nuomonę, kad pirmesniame punkte išdėstyti argumentai pagal analogiją taikytini ir nagrinėjamam klausimui. Pirmiausia, net jei „formaliai per išankstinio tyrimo stadiją atitinkama įmonė nelaikoma „kaltinamąja“, jos atžvilgiu pradėto tyrimo, būtent jos atžvilgiu priimtos tyrimo priemonės, materialiąja prasme paprastai negalima atsieti nuo egzistuojančių įtarimų, t. y. <...> [nuo] netiesiogiai pareikštų kaltinimų, kuriais pateisinama tokia priemonė“¹⁶. Iš to, Pirmosios instancijos teismo teigimu, darytina išvada, kad jau išankstinio tyrimo stadijoje Komisija turi pateikti suinteresuotajai įmonei tam tikrą informaciją apie tyrimo dalyką ir tikslą. Manychiau, kad šiai išvadai galima pritarti. Ji ne tik išplaukia iš pagrindinio vaidmens, kuris, kaip pripažįsta Teisingumo Teismas,

18. Dėl šios pareigos apimties tame pačiame sprendime Pirmosios instancijos teismas teigia, kad Komisija „atitinkamą įmonę apie vykdomo tyrimo objektą ir paskirtį [privalo] informuoti, [kai jos atžvilgiu] <...> [priimama pirmoji priemonė]“, nesvarbu, ar kalbama apie prašymus pateikti informaciją – neformalius (pagal 1962 m. vasario 6 d. Tarybos reglamento Nr. 17, Pirmojo reglamento, įgyvendinančio Sutarties [81] ir [82] straipsnius, (OL 13, 1962, p. 204; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 3) 11 straipsnio 2 dalį, dabar – pagal Reglamento Nr. 1/2003 18 straipsnio 1 ir 2 dalis) arba pateikiamus sprendimu (pagal Reglamento Nr. 17 11 straipsnio 5 dalį, dabar – pagal Reglamento Nr. 1/2003 18 straipsnio 1 ir 3 dalis) – ar apie sprendimus dėl patikrinimo (pagal Reglamento Nr. 17 14 straipsnio 3 dalį, dabar – pagal Reglamento Nr. 1/2003 20 straipsnį)¹⁸. Kaip savo pastabose teisingai pažymėjo

15 — Žr. 7 išnašoje minėtą Sprendimą *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied prieš Komisiją* (49 ir 50 punktai).

16 — Minėtas 11 išnašoje (52 punktas).

17 — Žr., pavyzdžiui, 2009 m. rugėjo 3 d. Sprendimą *Papierfabrik August Koehler ir kt. prieš Komisiją* (C-322/07 P, C-327/07 P ir C-338/07 P, Rink. p. I-7191, 34 punktas, taip pat 37 ir paskesni punktai).

18 — Žr. 53–56 punktus (išskirta mano).

Komisija, Sprendime *AC-Treuhand prieš Komisiją* Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad pareiga informuoti suinteresuotąją įmonę (ar juridinius asmenis, kurie ją sudaro) atsiranda tada, *kai jos atžvilgiu priimama viena iš Reglamente Nr. 1/2003 numatytų tyrimo priemonių*. Būtent šiuo veiksmu tam tikras pažeidimas pirmą kartą, nors ir netiesiogiai, inkriminuojamas suinteresuotajai įmonei ir pastaroji, nors dar neturi „kaltinamosios“ statuso, patiria šio inkriminavimo pasekmes.

pažeidimą²¹. Atsižvelgdamas į tai, kad demokratinėje visuomenėje teisei į teisingą bylos nagrinėjimą tenka svarbus vaidmuo²², Europos Žmogaus Teisių Teismas pasirinko „materialią“, o ne „formalią“ sąvokos „kaltinimas“ apibrėžtį²³. Be formalių aspektų, jis nagrinėja, kada faktiškai prasidėjo aptariama procedūra, ir kaip datą, nuo kurios taikomos teisingo bylos nagrinėjimo garantijos, nustato momentą, kai valdžios institucijos priima teisės aktus, galinčius turėti „reikšmingų pasekmių įtariamąjo padėčiai“²⁴, kaip antai krata²⁵.

20. Šiuo atveju dėl *Elf Aquitaine* nebuvo imtasi jokios tyrimo priemonės trejus metus,

19. Priešingai, nei teigia apeliantė, tokia išvada atrodo visiškai suderinama su EŽTK 6 straipsnyje nustatytais reikalavimais. Pagal Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką „baudžiamąjo kaltinimo“ sąvoka, minima EŽTK 6 straipsnio 1 dalyje, yra savarankiško pobūdžio¹⁹. Be to, iš šio teismo praktikos, pirmiausia kiek tai susiję su procedūros trukme, matyti, kad EŽTK 6 straipsnyje nustatytos garantijos baudžiamosios teisės srityje taikomos nuo tada, kai asmuo yra oficialiai „apkaltintas“²⁰. Ši sąvoka reiškia oficialų kompetentingos institucijos pranešimą apie inkriminuojamą baudžiamąjį

21 — Žr. minėtą EŽTT sprendimą *Deweert prieš Belgiją* (42 ir 47 punktai), 1982 m. liepos 15 d. EŽTT sprendimą *Eckle prieš Vokietiją* (A serija, Nr. 51, 73 punktas) ir 2003 m. gegužės 21 d. EŽTT sprendimą *Janosevic prieš Švediją* (*Recueil des arrêts et décisions* 2002-VII, 91 punktas), kur nustatyta, kad terminus *ad quem*, apskaičiuojant procedūros trukmę, yra momentas, kai suinteresuotasis asmuo gavo iš mokesčių administravimo institucijos pranešimą apie mokėtiną mokesť, kuriame buvo nurodyta, kad mokėtinas mokesťis padidintas (šiuo klausimu taip pat žr. 2003 m. gegužės 21 d. Sprendimą *Västberga Taxi Aktiebolag ir Vulic prieš Švediją* (103 punktas)).

22 — 1979 m. spalio 9 d. EŽTT sprendimas *Airey prieš Airiją* (A serija, Nr. 32, 24 punktas).

23 — Minėtas EŽTT sprendimas *Deweert prieš Belgiją* (42 punktas).

24 — Žr. minėto EŽTT sprendimo *Eckle prieš Vokietiją* 73 punktą. Šiame sprendime Europos Žmogaus Teisių Teismas, nustatydamas terminus *ad quem* procedūros trukmei apskaičiuoti, atmetė galimybę, jog jis sutampa su pareiškimo pateikimu, nes šis, nors suteiktą pagrindą pradėti preliminarų tyrimą, kuris vėliau buvo nutrauktas, bet „nelėmė tyrimo priemonių“, tačiau kartu pažymėjo, kad jis sutampa su pranešimu apie antrąjį preliminarų tyrimą, prasidėjusiu „daugelio liudininkų, kurie buvo apklausti dėl H. Eckle pateiktų kaltinimų, išklausymu“, pradžia. Negalėdamas nustatyti, „kada suinteresuotieji asmenys [sutuoktiniai Eckle] oficialiai sužinojo apie tyrimą ar pajuto jo pasekmes“ Europos Žmogaus Teisių Teismas nustatė laiko momentą (maždaug vienus metus) po pirmojo preliminarų tyrimo pradžios.

25 — Žr. minėtą EŽTT sprendimą *Eckle prieš Vokietiją*. Vis dėlto minėtame Sprendime *Deweert prieš Belgiją* šis teismas paneigė, kad patikrinimas, atliktas pareiškėjo komercinėse patalpose, yra kaltinimas, kaip tai suprantama pagal EŽTK 6 straipsnio 1 dalį, nes tai buvo įprastas patikrinimas siekiant užtikrinti įstatymo laikymąsi.

19 — Žr. 1980 m. vasario 27 d. EŽTT sprendimą *Deweert prieš Belgiją* (A serija, Nr. 35, 42 punktas).

20 — Žr. 1968 m. birželio 27 d. EŽTT sprendimą *Neumeister prieš Austriją* (A serija, Nr. 8, 18 punktas).

praėjusius nuo pirmojo prašymo pateikti informaciją, pateikto jos dukterinei bendrovei *Elf Atochem*, ir pranešimo apie kaltinimus išsiuntimo²⁶. Taigi priekaištai jai oficialiai buvo suformuluoti tik pranešime apie kaltinimus. Be to, gali būti, kad, kaip posėdyje teigė Komisija, klausimas dėl apeliančės atsakomybės, kuri nėra pagrįsta tiesioginiu dalyvavimu karte lyje, kilo tik vėlesnėje išankstinio tyrimo stadijoje, kai pranešimui apie kaltinimus išsiųsti Komisija turėjo nustatyti subjektus, sudarančius įmones, kurios, jos manymu, dalyvavo darant pažeidimą²⁷. Taigi tik nuo pranešimo apie kaltinimus galima kalbėti apie „baudžiamą kaltinimą“, kaip tai suprantama pagal EŽTK 6 straipsnį, pateikimą apeliantei, jeigu būtų daroma prielaida, kad kaltinimai dėl Bendrijos konkurencijos taisyklių pažeidimo tokiais laikytini (žr. šios išvados 10 punktą), ir jai tapo taikytinos šiame straipsnyje numatytos garantijos.

pagal kurį kiekvienas kaltinamasis turi teisę „būti skubiai ir išsamiai jam suprantama kalba informuotas apie pateikiamo jam kaltinimo pobūdį ir pagrindą“. Iš Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikos matyti, kad šioje nuostatoje numatytos garantijos yra konkretus teisės į teisingą bylos nagrinėjimą, bendrai įtvirtintos šio straipsnio 1 dalyje, aspektas ir kad jos taikomos nuo tada, kai asmuo įgauna „kaltinamojo“ statusą; ši sąvoka taip pat turi būti aiškinama pagal EŽTK, kaip susijusi su materialia, o ne visiškai formalia situacija²⁸. Šiuo aspektu teismo praktika, kuria remiasi apeliante savo dublike, neatrodo reikšminga nagrinėjamu atveju. Byloje *Saldus prieš Turkiją* ieškovas rėmėsi EŽTK 6 straipsnio 3 dalies c punkto pažeidimu, nes, kol buvo sulaukytas, jam nebuvo suteikti advokato pagalba. Šioje byloje priimto sprendimo 50 ir paskesni punktai, pirmiausia 54 punktas, kuriuos konkrečiai mini apeliante, susiję su asmens, kuriam buvo taikoma prevencinė priemonė (taigi kuris aiškiai buvo kaltinamasis) ir

21. Dublike ir per posėdį *Elf Aquitaine* aiškiai rėmėsi EŽTK 6 straipsnio 3 dalies a punktu,

26 — Tačiau, kad įrodytų galimą tyrimo nepakankamumą, apeliante nesirėmė šia aplinkybe nei vykstant administracinei procedūrai, nei Pirmosios instancijos teisme.

27 — Apeliante teigia, kad ji yra vienintelė su pažeidimu susijusi patronuojančioji bendrovė, kuri buvo informuota tik pranešimo apie kaltinimus etape, ir kaip pavyzdį nurodo *Akzo Nobel NV*. Tačiau dėl pastarosios bendrovės, kaip primena pati apeliante, vykstant išankstiniam tyrimui buvo imtasi tyrimo priemonių (t. y. pateikti prašymai pateikti informaciją).

28 — 2006 m. balandžio 27 d. EŽTT sprendimo *Casse prieš Liuksemburgą* 29–33, 71 ir 72 punktai. Šiame sprendime Europos Žmogaus Teisių Teismas nusprendė, kad ieškovas turi būti laikomas „kaltinamuoju“ taikant EŽTK 6 straipsnio 3 dalies a punktą nuo tos dienos, kai buvo nurodyta atlikti kratą banko, kuriame ieškovas dirbo, patalpose, nes būtent nuo tada „iš visų nuoseklių nuorodų be abejonių išaiškėjo jo, kaip „įtartinamojo“, statusas“ (žr. 33 punktą).

kuris policijoje buvo apklaustas be advokato²⁹, atveju. Sprendimas *Dayanan prieš Turkiją* susijęs su panašia situacija³⁰.

stadijoms“. Tai reiškia, kad laiko atžvilgiu *Best Practices* bet kuriuo atveju netaikytini procedūrai, kuri buvo užbaigta sprendimo priėmimu.

22. Dėl argumento, kurį *Elf Aquitaine* grindžia *Best Practices*, pakanka pažymėti, kad juose, remiantis Pirmosios instancijos teismo sprendimu *AC-Treuhand prieš Komisiją*, teigiama, jog įmonėms apie vykdomą su jomis susijusį išankstinį tyrimą bei jo dalyką ir tikslą pranešama, „kai jų atžvilgiu priimama pirmoji tyrimo priemonė“³¹. Bet kuriuo atveju *Best Practices* 5 punkte Komisija patikslina, kad jie „atspindi Konkurencijos GD požiūrį <...> [jų] paskelbimo metu ir taikomi nuo jų paskelbimo dienos vykstančioms ir būsimoms procedūroms“. Be to, 10 išnašoje patikslinama, kad „dėl paskelbiant *Best Practices* vykstančių procedūrų šios nuostatos taikomos vykstančioms, o ne jau pasibaigusiomis procedūroms“.

23. Galiausiai *Elf Aquitaine* teigia, kad tai, jog išankstinio tyrimo stadijoje jai nebuvo pranešta apie įtarimus dėl jos, turėjo neigiamos įtakos jos teisės į gynybą įgyvendinimui paskesnėje procedūros stadijoje, t. y. ginčo stadijoje. Šiuo atžvilgiu, pritariant Komisijai, reikia konstatuoti, kad toks tvirtinimas bet kuriuo atveju apsiriboja bendro pobūdžio nuoroda, jog galėjo būti prarasti įrodymai, patvirtinantys jos dukterinės bendrovės savarankiškumą rinkoje, ir šis tvirtinimas nėra paremtas jokiais įrodymais.

24. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, manau, kad pirma apeliančės pateikto antrojo apeliacinio skundo pagrindo dalis atmetina.

29 — 2008 m. lapkričio 27 d. EŽTT sprendimas. Norėčiau padaryti nuorodą į visą šio sprendimo 54 ir 62 punktų tekstą; apeliaciniame skunde pateikiamos tik ištraukos iš jų.

30 — Apeliančės nurodyto 2009 m. spalio 13 d. EŽTT sprendimo 31 ir paskesni punktai.

31 — Žr. 14 punktą. Kiti apeliančės minimi *Best Practices* punktai susiję su Komisijos galimybe rengti neformalius susitikimus („state of play meetings“) su šalimis vykstant tyrimo stadijai (54–60 punktai), trisalius susitikimus ir susitikimus su komisaru ar generaliniu direktoriumi (61–64 punktai), taip pat su galimybe susipažinti su nekonfidencialia skundo versija. Be to, kad šiuo metu galiojančios redakcijos *Best Practices* bent jau nuostatos dėl „state of play meetings“ netaikytinos kartelių procedūroms (žr. 60 punktą), iš minėtų punktų matyti, kad Komisija siekia, kiek tai įmanoma, vykdyti atvirą ir skaidrų tyrimą, o ne formaliai įsipareigoti atlikdama kiekvieną tyrimą įgyvendinti įvairias juose aprašytas iniciatyvas.

b) Dėl antros dalies

25. Šioje dalyje apeliančė teigia, pirma, kad patvirtinę atsakomybės prezumpcijos taikymą, kuris leido Komisijai apsiriboti konsultavimu, jog *Elf Aquitaine* priklauso beveik visas jos dukterinės bendrovės kapitalas, ir

nesiimti jokių kitų tyrimo veiksmų jos atžvilgiu, Pirmosios instancijos teismas pažeidė reikalavimą atlikti nešališką tyrimą, t. y. tyrimą, kuriam vykstant kompetentinga institucija renka tiek įmonės, įtariamos padarius pažeidimą, kaltę patvirtinančius, tiek ją paneigiančius įrodymus. Šiuo klausimu pakanka pažymėti, kad prezumpcijos funkcija kaip tik ir yra sudaryti asmeniui, privalančiam įrodyti tam tikrą faktą, galimybę įvykdyti šią savo įrodinėjimo pareigą įrodžius tik sąlygą, kuria pagrįsta prezumpcija (šiuo atveju – įrodymą, kad visas arba beveik visas dukterinės bendrovės kapitalas priklauso patronuojančiajai bendrovei). Tvirtinti, kad prezumpcijos taikymas nesuderinamas su nešališko tyrimo reikalavimais, nes leidžia jį atliekančiai institucijai neieškoti kitų – kaltę patvirtinančių ar paneigiančių – įrodymų, reiškia iš esmės neigti prezumpcijos priimtinumą. Todėl šie apeliančios pateikti argumentai sutampa su penktuoju jos apeliacinio skundo pagrindu, kuriuo ji ginčija jai Komisijos taikytos prezumpcijos teisėtumą.

26. Antra, apelianė teigia, kad Komisijos atliekamo tyrimo nešališkumą mažina tai, kad ši institucija yra sukaupusi tyrimo, persekiojimo ir sprendimo priėmimo įgaliojimus, o tai nesuderinama su sankcijų, skiriamų už konkurencijos taisyklių pažeidimą, baudžiamuoju pobūdžiu. Apeliančios teigimu, Europos

Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, kurios 41 straipsnyje patvirtinta nešališkos administracinės procedūros būtinybė, įsigaliojimas turėtų paskatinti Teisingumo Teismą pakeisti savo praktiką šioje srityje, siekiant atsižvelgti į Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką, pagal kurią suteikiama daugiau garantijų. Komisijai, teigiančiai, kad tai naujas, todėl nepriimtinas argumentas, apelianė atsako, jog tai tiesiog pirmojoje instancijoje pateiktų ieškinio pagrindų išplėtojimas.

27. Šiuo klausimu pirmiausia pažymėtina, kad dėl pirmesniame punkte pateikto argumento kyla teisės klausimas, susijęs su Pirmosios instancijos teismui pateiktos nagrinėti bylos esme, kuris nebuvo aptartas skundžiamame sprendime ir kurio šalys nebuvo aptarusios jokiam proceso pirmojoje instancijoje etape. Šio klausimo apelianė aiškiai nekėlė nei savo ieškinyje, nei dublike, nei jokiose pastabose, pateiktose vykstant minėtam procesui; iš Pirmosios instancijos teisme vykusio posėdžio protokolo taip pat nematyti, kad šis klausimas būtų buvęs keltas šiame posėdyje. Be to, pažymėtina, kad šis argumentas nesusijęs nė su vienu iš skundžiamo sprendimo motyvuojamosios dalies punktų, kitaip nei kaltinimas, išnagrinėtas šios išvados 13–24 punktuose, kuris, nors ir nebuvo pateiktas pirmojoje instancijoje, kyla iš kai kurių Pirmosios instancijos teismo teiginių, esančių pirmiausia skundžiamo sprendimo 64 punkte, ir kuris dėl to yra priimtinas. Galiausiai, priešingai, nei teigia apelianė, nemanyčiau, kad minėtą argumentą galima laikyti pirmojoje instancijoje jau aptartų ieškinio pagrindų plėtojimu, nes juo Teisingumo

Teismui pateiktas teisės klausimas³² skiriasi nuo tų, kurie buvo išnagrinėti aptariant ieškinio pagrindus.

28. Tačiau Teisingumo Teismas, kaip kasacinis teismas, kuris veikia neperžengdamas savo jurisdikcijos pirmosios instancijos sprendimų apskundimo procese ribų, turi patikrinti, kaip bylą pirmąja instancija nagrinėjęs teismas įvykdė savo teisminę kontrolę, atsižvelgdamas į jam pateiktus nagrinėti ieškinio pagrindus ir argumentus. Bet Teisingumo Teismas neturi priekaištauti pirmosios instancijos teismui, kad šis nenusprendė dėl pagrindo, kurio šalys nebuvo pateikusios, nebent šis teismas būtų privalėjęs jį išnagrinėti savo iniciatyva. Nemanyčiau, kad taip yra šiuo atveju. Todėl, mano manymu, reikėtų pritarti Komisijos prieštaravimui dėl priimtumo.

29. Taigi toliau išdėstyti samprotavimai iš esmės nagrinėjant *Elf Aquitaine* argumentą pateikiami tik papildomai, jei Teisingumo Teismas, priešingai, nei siūlau, nuspręstų šį argumentą laikyti priimtiniu.

30. Kaip savo rašytinėse pastabose ne kartą pabrėžė Komisija, Didžiosios kolegijos priimtame Sprendime *Jussila prieš Suomiją* Europos Žmogaus Teisių Teismas patvirtino tai, apie ką jau buvo galima spręsti iš kai kurių ankstesnių sprendimų, t. y. kad vykstant procedūroms, galinčioms pasibaigti sankcijų, kurios laikytinos baudžiamosiomis pagal EŽTK 6 straipsnį, taikymu, galima skirti procedūras (ir sankcijas), patenkančias į baudžiamosios teisės „branduolį“, ir tas, kurios į jį nepatenka³³. Šio sprendimo 43 punkte, pažymėjęs, kad sąvokos „baudžiamasis kaltinimas“ savarankiškumo patvirtinimas lėmė laipsnišką baudžiamosios EŽTK 6 straipsnio taikymo srities išplėtimą sritims, kurios „formaliai nepriklauso tradicinėms baudžiamosios teisės kategorijoms“, kaip antai „piniginės sankcijos, skiriamos už konkurencijos taisyklių pažeidimą“³⁴, Europos Žmogaus Teisių

33 — 2006 m. lapkričio 23 d. EŽTT sprendimas. Europos Žmogaus Teisių Teismui buvo pateiktas klausimas, ar su EŽTK 6 straipsniu suderinama tai, kad per apeliacinį procesą dėl Suomijos mokesčių institucijos nustatyto mokesčio padidinimo neįvyko teismo posėdis.

34 — Į pavyzdinį sąrašą, pateiktą Sprendimo *Jussila prieš Suomiją* 43 punkte, be kita ko, įtrauktos administracinės nuobaudos, drausminės sankcijos pagal bausmių vykdymo teisę ir finansų teismų skiriamos baudos. Europos žmogaus teisių komisija patvirtino baudžiamąjį sankcijų, kurias Prancūzijos *Conseil de la concurrence* (Konkurencijos taryba) skyrė už nacionalinių konkurencijos apsaugos taisyklių pažeidimą, pobūdį byloje *Stenuit prieš Prancūziją*, 1992 m. vasario 27 d. sprendimu išbrauktoje iš Europos Žmogaus Teisių Teismo registro. Dėl nuomonės, pagal kurią prieštaraujama tam, kad Sprendimo *Jussila prieš Suomiją* 43 punkte nustatyta išimtis būtų taikoma ir Bendrijos procedūroms dėl konkurencijos taisyklių pažeidimo, žr. D. Slater, S. Thomas ir D. Waelbroeck „Competition Law Proceedings before the European Commission and the Right to a fair Trial: no Need to Reform?“, *The Global Competition Law Centre Working Papers Series*, 04/08, p. 27.

32 — Klausimas, kuris iš esmės suponuoja prieštaravimą dėl Reglamento Nr. 1/2003 teisėtumo.

Teismas patvirtino, kad šiose srityse pagal minėtą straipsnį suteikiamos garantijos „nebūtinai turi būti taikomos visu griežtumu“³⁵. Tokio požiūrio jau buvo laikomasi pirmiausia sprendimuose *Bendenoun prieš Prancūziją* ir *Janosevic prieš Švediją*³⁶, į kuriuos tiesiogiai daroma nuoroda Sprendimo *Jussila prieš Suomiją* 43 punkte. Šiuose sprendimuose Europos Žmogaus Teisių Teismas patvirtino, kad tam tikra susitariančioji valstybė turi teisę mokesčių institucijai, EŽTK 6 straipsnyje nustatytų reikalavimų neatitinkančiai administracinei institucijai³⁷, patikėti užduotį persekioti ir bausiti už mokesčių pažeidimus, už kuriuos numatytas baudžiamosios sankcijos pobūdžio mokesčio padidinimas, su sąlyga, kad mokesčių mokėtojas galėtų ginčyti atitinkamą sprendimą teisme, suteikiančiame EŽTK 6 straipsnyje numatytas garantijas³⁸, t. y. pagal Sprendimo *Janosevic prieš Švediją* 81 punkte įtvirtintą ir įvairiuose vėlesniuose sprendimuose pakartotą formulę „teisminei institucijai, turinčiai neribotą jurisdikciją“³⁹, be kita ko, įgaliotai pakeisti ginčijamą sprendimą visais faktinių aplinkybių ir teisės klausimais“.

31. Atsižvelgiant į Sprendimo *Jussila prieš Suomiją* 43 punkte išdėstytus argumentus, sprendimuose *Bendenoun prieš Prancūziją* ir *Janosevic prieš Švediją* nustatytas principas gali būti taikomas ir procedūroms dėl konkurencijos taisyklių pažeidimo pagal Reglamentą Nr. 1/2003. Todėl tai, kad šiose procedūrose Komisija turi tyrimo, persekiojimo ir sprendimo priėmimo įgaliojimus, savaime neprieštarauja EŽTK 6 straipsniui, tačiau su sąlyga, kad įmonės, kurioms taikomos šios procedūros, turėtų teisę dėl Komisijos sprendimo pareikšti ieškinį institucijoje, atitinkančioje šiame straipsnyje nustatytus reikalavimus. Taigi reikia nustatyti, ar Bendrijos teismo vykdoma Komisijos sprendimų dėl konkurencijos taisyklių pažeidimų kontrolė atitinka Sprendimo *Janosevic prieš Švediją* 81 punkte išdėstytus reikalavimus. Neatlikdamas išsamios šio klausimo analizės įvardysiu vien šios kontrolės aspektus, kurie atsižvelgiant į Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką gali pasirodyti problemiškesniausi.

35 — Tokie patys argumentai išdėstyti ir 2008 m. kovo 4 d. EŽTT sprendime *Hüseyin Turan prieš Turkiją* (32 punktas).

36 — Žr. 1994 m. vasario 24 d. EŽTT sprendimą *Bendenoun prieš Prancūziją* (A serija, Nr. 284) ir minėtą Sprendimą *Janosevic prieš Švediją*.

37 — Žr. Sprendimą *Janosevic prieš Švediją* (81 punktas).

38 — Žr. minėtus sprendimus *Bendenoun prieš Prancūziją* (46 punktas) ir *Janosevic prieš Švediją* (81 punktas); šiuo klausimu taip pat žr. 1995 m. spalio 23 d. Sprendimą *Umlauft prieš Austriją* (A serija, Nr. 328-B, 37–39 punktai). Ši pozicija iš esmės pakartoja Europos Žmogaus Teisių Teismo poziciją, išreikštą dėl EŽTK 6 straipsnio taikymo ne baudžiamosios teisės srityje (žr., be kita ko, 1983 m. vasario 10 d. Sprendimą *Albert ir Le Compte prieš Belgiją* (A serija, Nr. 58, 29 punktas)) ir smulkių baudžiamųjų pažeidimų srityje (kaip antai susijusių su kelių eismo taisyklėmis; žr. 1984 m. spalio 23 d. Sprendimą *Öztürk prieš Vokietiją* (29 punktas)).

39 — Ši išašna susijusi tik su šios išvados originalu italų kalba.

32. Pirma, Bendrijos teismas vykdo tipinę Komisijos sprendimų kartelių srityje teisėtumo kontrolę, kuri apima išsamų visų ieškovo nurodytų faktinių ir teisinių pagrindų, taip pat galimų *ex officio* nagrinėtinų viešąja tvarka grindžiamų pagrindų tyrimą. Tačiau baudų klausimu Bendrasis Teismas neturi teisės pakeisti Komisijos sprendimo ir gali

jį tik panaikinti. Šiuo atžvilgiu pirmiausia pažymėtina, kad Sprendimo *Janosevic prieš Švediją* versijoje prancūzų kalba Europos Žmogaus Teisių Teismas vartoja formuluo-
tę „pouvoir de réformer“ („įgaliojimas pakeisti“), o versijoje anglų kalba – bendresnę sąvoką „to quash“, veikiau siejamą su įgaliojimu panaikinti ginčijamą sprendimą. Be to, tame pačiame sprendime Europos Žmogaus Teisių Teismas nurodė, kad administraciniai teismai, pagal Švedijos teisę turintys jurisdikciją nagrinėti skundus dėl sprendimų, kuriais mokesčių administravimo institucija nustato baudžiamosios sankcijos pobūdžio mokesčio padidinimą, yra teismai, suteikiantys pagal EŽTK 6 straipsnį reikalaujamas garantijas, nors jie, „jeigu nesutinka su mokesčių administravimo institucijos išvadomis“, turi tik įgaliojimą panaikinti ginčijamą sprendimą⁴⁰. Panašiai EŽTT yra nusprendęs ir įvairiuose kituose ankstesniuose sprendimuose⁴¹.

33. Tačiau teismo praktika šiuo klausimu nėra nusistovėjusi. Pavyzdžiui, minėtame Sprendime *Umlauf prieš Austriją* EŽTT nusprendė, kad Austrijos *Verwaltungsgerichtshof* neužtikrina pagal EŽTK 6 straipsnį reikalaujamų garantijų, kai, nagrinėdamas skundą dėl priemonės, kuria pareiškėjui skiriama baudžiamąjį pobūdį turinti piniginė sankcija už kelių eismo taisyklių pažeidimą, turi kompetenciją vykdyti paprastą teisėtumo kontrolę, ir, be to, yra saistomas administracinių institucijų konstatuotų faktinių aplinkybių. Sprendime *Tsfayo prieš Jungtinę Karalystę* Europos Žmogaus Teisių Teismas nesutiko, kad *High Court of Justice* (Jungtinė Karalystė) turi „neribotą jurisdikciją“, nes, nors šis teismas kompetentingas panaikinti ginčijamą sprendimą, jei mano, kad jį pagrindžiantys įrodymai nepakankami ar klaidingi, jis neturi teisės iš naujo vertinti įrodymų ar pakeisti ginčijamo vertinimo dėl pareiškėjo patikimumo savuoju⁴². Sprendime *Kyprianou prieš Kiprą* EŽTT nusprendė, kad Aukščiausiasis Teismas, apeliaciniame procese neišnagrinėjęs bylos iš naujo, neištaisė to, kad pirmosios instancijos teismas, skyręs ieškovui laisvės atėmimo bausmę už nusikaltimą „contempt

40 — Sprendimo 82 punkte Europos Žmogaus Teisių Teismas nurodo, kad administraciniai teismai „gali spręsti dėl visų jiems pateiktų klausimų aspektų. Šie teismai gali nagrinėti ne tik teisės, bet ir faktų klausimus, kaip antai įrodymų vertinimas <...>“.

41 — Žr., pavyzdžiui, 2007 m. rugpjūčio 30 d. Sprendimą *Bistrovic prieš Kroatiją* (53 punktas), kiek tai susiję su Kroatijos „County Court“, 1993 m. rugsėjo 21 d. Sprendimą *Zumtobel prieš Austriją* (A serija, Nr. 268-A, 27–32 punktai), kiek tai susiję su šiuo atveju *Verwaltungsgerichtshof* (Austrijos administracinis teismas) vykdoma kontrole, ir 1995 m. spalio 25 d. Sprendimą *Bryan prieš Jungtinę Karalystę* (A serija, Nr. 335-A, 44–47 punktai). Tačiau šie precedentai nesusiję su baudžiamąja teise.

42 — 2006 m. lapkričio 14 d. EŽTT sprendimas (48 punktas).

of court“ („nepagarba teismui“), buvo šališkas⁴³. Galiausiai Sprendime *Silvester's Horeca Service prieš Belgiją* Europos Žmogaus Teisių Teismas nusprendė, kad skundą pareiškusiai bendrovei nebuvo užtikrinta galimybė kreiptis į „teismą“, kaip tai suprantama pagal EŽTK 6 straipsnį, nes Briuselio apeliacinis teismas, kuriam ji pateikė skundą dėl administracinės priemonės, kuria jai buvo skirtos baudos už PVM teisės aktų pažeidimą, neturėjo jurisdikcijos atleisti mokesčio mokėtojo nuo teisėtam jam nustatytų įpareigojimų remdamasis vien tikslingumo ar teisingumo motyvais⁴⁴. Atsižvelgiant į tai, vis dėlto primintina, kad nagrinėdamas ginčus, susijusius su SESV 101 ir 102 straipsnių pažeidimais, Bendrijos teismas pagal SESV 261 straipsnį ir Reglamento Nr. 1/2003 31 straipsnį turi ir neribotą jurisdikciją baudų srityje, todėl, „be

paprastiausios paskirtos baudos teisėtumo kontrolės, <...> [turi teisę] pakeisti Komisijos vertinimą savuoju“ panaikindamas, sumažindamas ar net padidindamas Komisijos skirtą baudą, jeigu baudos dydžio klausimas yra pateiktas jam nagrinėti⁴⁵. Ši jurisdikcija įgalina Bendrijos teismą pakeisti ginčijamą aktą net jo nepanaikinus⁴⁶.

34. Antras delikatus aspektas, kurį nurodė apeliančė, susijęs su minimalia kontrole – apsiribojančia patikrinimu, ar laikomasi procedūros ir motyvavimo taisyklių, ar teisingai nustatytos faktinės aplinkybės, ar nepadaryta akivaizdžių vertinimo klaidų ir ar nepiktnaudžiauta įgaliojimais, – kurią pagal nusistovėjusią teismų praktiką⁴⁷ vykdo Bendrijos teismas, nagrinėdamas Komisijos atliktą sudėtingą ekonominį vertinimą⁴⁸.

43 — 2004 m. sausio 27 d. EŽTT sprendimas. Pirmiausia EŽTT nurodė, kad „en tant qu'instance d'appel, celle-ci n'avait pas pleine juridiction pour examiner à nouveau l'affaire, mais pouvait seulement contrôler s'il y avait dans le jugement de première instance des erreurs manifestes de droit ou de fait. Elle n'a pas procédé à nouveau à un examen indépendant de l'accusation en matière pénale portée contre le requérant pour *contempt* devant la cour d'assises. En outre, la Cour suprême a estimé qu'elle ne pouvait pas intervenir dans le jugement de la cour d'assises en reconnaissant la marge d'appréciation de cette dernière quant à infliger une peine au requérant...“. Tačiau EŽTT taip pat pridūrė, kad „en réalité, la Cour suprême a refusé d'annuler la décision litigieuse au motif que la composition de la cour d'assises n'était pas de nature à garantir son impartialité, alors qu'elle avait le pouvoir de le faire“. Be to, 2005 m. gruodžio 15 d. sprendime toje pačioje byloje Didžioji kolegija, nors ir padarė tokią pat išvadą, labiau pabrėžė tai, kad Aukščiausiasis Teismas bet kuriuo atveju nepanaikino žemesnės instancijos sprendimo, nors buvo kompetentingas tai padaryti.

44 — 2004 m. kovo 4 d. EŽTT sprendimas (26 ir 27 punktai).

45 — 6 išnašoje minėtas Sprendimas *Groupe Danone prieš Komisiją* (61 ir 62 punktai). Taip pat žr. 2005 m. gruodžio 8 d. generalinės advokatės J. Kokott išvados byloje *Technische Unie prieš Komisiją* (2006 m. rugsėjo 21 d. sprendimas, C-113/04 P, Rink. p. I-8831) 132 punktą ir 2006 m. lapkričio 16 d. generalinio advokato M. Poiares Maduro išvados minėtoje byloje *Groupe Danone prieš Komisiją* 45 ir 48 punktus.

46 — 7 išnašoje minėtas Sprendimas *Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją* (692 punktas). Šiuo klausimu leisčiau sau padaryti nuorodą į P. Mengozzi „La compétence de pleine juridiction du juge communautaire“, *Liber amicorum en l'honneur de Bo Vesterdorf*, 2007, p. 219.

47 — Šiuo klausimu, kiek tai susiję su EB 85 straipsniu, žr. 1985 m. liepos 11 d. Sprendimą *Remia ir kt. prieš Komisiją* (42/84, Rink. p. 2545, 34 punktas), 1987 m. lapkričio 17 d. Sprendimą *BAT ir Reynolds prieš Komisiją* (142/84 ir 156/84, Rink. p. 4487, 62 punktas) bei 2003 m. spalio 2 d. Sprendimą *Thyssen Stahl prieš Komisiją* (C-194/99 P, Rink. p. I-10821, 78 punktas).

48 — Šiuo aspektu pažymėtina, kad ne baudžiamosios teisės srityje Europos Žmogaus Teisių Teismas, atrodo, pripažįsta galimybę, kad teisminė administracinių priemonių kontrolė tam tikrose srityse gali apsiriboti patikrinimu, ar nėra akivaizdžių klaidų (žr. minėto Sprendimo *Bryan prieš Jungtinę Karalystę* 41 ir 44–47 punktus). Pirmiausia, 47 punkte EŽTT nurodė: „Galima pagrįstai tikėtis tokio apeliacinio teismo elgesio specialiose teisės srityse, kaip antai aptariamoji, ypač jei faktinės aplinkybės buvo nustatytos anksčiau, vykstant kvaziteisiniams procesui, kuriame užtikrinamas daugumos 6 straipsnio 1 dalyje nustatytų reikalavimų laikymasis“. Taip pat žr. minėto Sprendimo *Tsfayo prieš Jungtinę Karalystę* 46 punktą.

35. Galiausiai, trečia, nors Bendrijos teismas gali iš naujo įvertinti tiek kaltę patvirtinančius, tiek ją paneigiančius įrodymus, esančius administracinės bylos medžiagoje, nagrinėdamas ieškinį dėl panaikinimo teisėtumo kontrolę jis vykdo remdamasis teisės akto priėmimo metu buvusiomis faktinėmis ir teisinėmis aplinkybėmis⁴⁹. Taigi jo vaidmuo – nustatyti, ar įrodymų ir kitos informacijos, kuriais savo sprendime rėmėsi Komisija, pakanka, kad būtų konstatuotas inkriminuojamas pažeidimas⁵⁰. Manydamas, kad įrodymai nėra įtikinami, jis gali tik panaikinti šį sprendimą dėl nepakankamo ištyrimo.

36. Nepaisydamas minėtų apribojimų, neatmetu galimybės, kad, apskritai vertinant, Komisijos sprendimų, kuriais skiriamos baudos už konkurencijos taisyklių pažeidimą, teisminė kontrolė, laikantis lankstesnio Europos Žmogaus Teisių Teismo Didžiosios kolegijos požiūrio, išdėstyto byloje *Janosevic prieš Švediją*, atitinka EŽTK 6 straipsnio 1 dalyje nustatytus reikalavimus baudžiamosios teisės srityje.

49 — Šiuo klausimu žr. dar 1972 m. birželio 13 d. priimtą Sprendimą *Compagnie d'approvisionnement, de transport et de crédit et Grands Moulins de Paris prieš Komisiją* (9/71 ir 11/71, Rink. p. 391). Pirmiausia Komisijos atliktas sudėtingas įvertinimas turi būti nagrinėjamas atsižvelgiant tik į informaciją, kurią ji turėjo jį atlikdama; žr. 1998 m. birželio 25 d. Sprendimą *British Airways ir kt. bei British Midland Airways prieš Komisiją* (T-371/94 ir T-394/94, Rink. p. II-2405, 81 punktas) ir 2000 m. spalio 5 d. Sprendimą *Vokietiją prieš Komisiją* (C-288/96, Rink. p. I-8237, 34 punktas).

50 — Žr. 1999 m. balandžio 20 d. Sprendimą *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją* (T-305/94-T-307/94, T-313/94-T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 ir T-335/94, Rink. p. II-931, 891 punktas) ir 2004 m. liepos 8 d. Sprendimą *JFE Engineering ir kt. prieš Komisiją* (T-67/00, T-68/00, T-71/00 ir T-78/00, Rink. p. II-2501, 174 ir 175 punktai).

37. Tačiau nagrinėjamu atveju į šį klausimą nebūtina atsakyti. EŽTT praktikoje pritariama požiūriui, kad tai, ar laikomasi EŽTK 6 straipsnio 1 dalyje nustatytų reikalavimų, reikia patikrinti kiekvienu konkrečiu atveju, net nepaisant bendresnio klausimo dėl galimo sistemos, kurioje šis atvejis susiklostė, atitikties šiai nuostatai⁵¹. Iš skundžiamo sprendimo matyti, kad Pirmosios instancijos teismas dėl kiekvieno jam nagrinėti pateikto

51 — Dėl pavyzdžių žr. minėtus sprendimus *Zumtobel prieš Austriją* (31 ir paskesni punktai) ir *Janosevic prieš Švediją*.

aspekto atliko išsamią kontrolę aiškindamasis, ar įvykdytos SESV 101 straipsnio taikymo sąlygos. Šios kontrolės apimties negalima laikyti ribota vien dėl to, kad apeliančės atsakomybės pripažinimas pagrįstas prezumpcija. Be to, iš skundžiamo sprendimo matyti, kad Pirmosios instancijos teismas išnagrinėjo visus įrodymus, kuriuos pateikė *Elf Aquitaine*, siekdama parodyti, kad jos dukterinė bendrovė veikė rinkoje savarankiškai, ir pripažino juos nereikšmingais ar nepakankamais remdamasis motyvais, kurių dalis papildo ginčijamame sprendime Komisijos pateiktus motyvus. Ir rašytinėse, ir žodinėse pastabose bendrai ginčydama, kad atsižvelgiant į EŽTK 6 straipsnyje nustatytus reikalavimus Bendrijos teismo vykdoma teisminė Komisijos sprendimų, susijusių su konkurencijos taisyklių pažeidimu, kontrolė yra pakankama, apelianė vis dėlto nepateikė argumentų tokiam nepakankamumui šiuo atveju įrodyti. Todėl manau, jog argumentas dėl administracinės procedūros šališkumo dėl to, kad Komisija vykdo tyrimo, persekiojimo ir sprendimo priėmimo įgaliojimus, yra ne tik nepriimtinas, bet ir nepagrįstas⁵².

c) Išvada dėl antrojo apeliacinio skundo pagrindo

39. Remdamasis atlikta analize manau, kad antrąjį apeliacinio skundo pagrindą reikia atmesti kaip iš dalies nepagrįstą ir iš dalies nepriimtina.

3. Dėl trečiojo apeliacinio skundo pagrindo, susijusio su klaidomis dėl Komisijos pareigos motyvuoti apimties ir su skundžiamo sprendimo motyvacijos stoka

40. Šį apeliacinio skundo pagrindą taip pat sudaro dvi dalys.

a) Dėl pirmos dalies

38. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, manau, kad ir antra antrojo apeliacinio skundo pagrindo dalį atmestina.

41. Pirmoje trečiojo apeliacinio skundo pagrindo dalyje apelianė teigia, pirma, kad Pirmosios instancijos teismas rėmėsi Komisijos pareigos motyvuoti pranešimą apie kaltinimus „klaidinga samprata“, nes laikėsi nuomonės, kad Komisija įvykdo šį įpareigojimą tiesiog remdamasi principais, kurie reglamentuoja patronuojančiosios bendrovės atsakomybės pripažinimą, ir nurodydama šiai priklausančią dukterinės bendrovės kapitalo

52 — Nemanyčiau, kad reikėtų daryti kitokią išvadą vien dėl aplinkybės, jog skundžiamame sprendime Pirmosios instancijos teismas atmetė apeliančės prašymą sumažinti baudą, motyvuodamas tuo, kad ši nepateikė argumentų ar neįvardijo faktinių aplinkybių, kuriais remiantis būtų galima pateisinti jo neribotos jurisdikcijos baudų srityje įgyvendinimą.

dalį. Šiuo klausimu norėčiau pažymėti, kad skundžiamo sprendimo 58 ir paskesniuose punktuose, iš kurių, apeliančės manymu, matyti Pirmosios instancijos teismo padaryta klaida, iš tikrųjų atsakoma į jos argumentus, pateiktus pirmuoju ieškinio pagrindu, kuriuo ji siekė įrodyti teisės į gynybą pažeidimą, o ne pareigos motyvuoti pažeidimą, kuris savo ruožtu nurodytas antrajame ieškinio pagrindu. Be to, norėčiau pažymėti, kad nors apeliante ginčija, jog „visi pagrindiniai įrodymai, kuriais rėmėsi Komisija, apkaltindama *Elf Aquitaine*“, yra išdėstyti pranešime apie kaltinimus, ji nepatikslina, kokie konkrečiai įrodymai, be minimų skundžiamo sprendimo 58 ir 59 punktuose (kuriuose išdėstytos patronuojančiosios bendrovės atsakomybės už neteisėtus dukterinės bendrovės veiksmus pripažinimo taisyklės, aprašytas prezumpcijos, grindžiamos tuo, kad patronuojančiajai bendrovei priklauso visas jos dukterinės bendrovės kapitalas, turinys ir paminėta, kad apeliantei priklauso beveik visas *Atofina* kapitalas), turėjo būti išvardyti minėtame pranešime. Kiek apeliante ketina pasiremti savo pateiktiniais įrodymais, be tų, kuriais siekiama įrodyti, kad įvykdytos prezumpcijos, kuria rėmėsi Komisija, taikymo sąlygos, jos argumentai susilieja su pačios galimybės taikyti tokią prezumpciją ginčijimu, kurie bus bendrai įvertinti nagrinėjant penktąjį apeliacinio skundo pagrindą. Tai reiškia, kad apeliante neįrodė, jog Pirmosios instancijos teismas neteisingai įvertino pareigos motyvuoti pranešimą apie kaltinimus apimtį. Todėl pirma trečiojo apeliacinio skundo pagrindo dalis, mano manymu, atmestina.

42. Antra, apeliante kaltina Pirmosios instancijos teismą tuo, kad jis rėmėsi Komisijos pareigos motyvuoti ginčijamą sprendimą

„klaidinga samprata“. Jos pateikiami argumentai konkrečiau susiję su ta skundžiamo sprendimo dalimi, kurioje Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad motyvų, kuriais remdamasi ginčijamame sprendime Komisija atmetė *Elf Aquitaine* pateiktus įrodymus, kuriais ši siekė parodyti, kad jos dukterinė bendrovė *Atochem* veikė rinkoje savarankiškai, pakanka. Anot apeliančės, šie motyvai, kuriuos Pirmosios instancijos teismas klaidingai apibūdino kaip „glaustus“, tačiau kurių iš tikrųjų visai nebuvo, neleido apeliantei patikrinti ginčijamo sprendimo pagrįstumo ir sutrukdė Pirmosios instancijos teismui vykdyti teisėtumo kontrolę.

43. Šiuo klausimu pažymėtina, kad skundžiamo sprendimo 79 straipsnyje Pirmosios instancijos teismas rėmėsi teismų praktika, pagal kurią EB 253 straipsniu reikalaujamas motyvavimas turi atitikti atitinkamo teisės akto pobūdį bei aiškiai ir nedviprasmiškai atskleisti aktą priėmusios institucijos argumentus, kad suinteresuotieji asmenys galėtų sužinoti priimtos priemonės pagrindimą, o kompetentingas teismas – vykdyti jos kontrolę. Pirmosios instancijos teismas taip pat priminė, viena vertus, kad reikalavimas pateikti motyvus turi būti vertinamas atsižvelgiant į konkrečios bylos aplinkybes, pirmiausia į teisės akto turinį, nurodytų motyvų pobūdį ir šio akto adresatų ar kitų asmenų, su kuriais jis tiesiogiai ir konkrečiai susijęs, galimą suinteresuotumą gauti paaiškinimus, ir, kita vertus, kad nėra reikalaujama nurodant motyvus išdėstyti visas svarbias faktines ir teises aplinkybes, nes klausimas, ar motyvavimas atitinka EB 253 straipsnyje nustatytus reikalavimus, turi būti sprendžiamas atsižvelgiant ne tik į motyvavimo tekstą, bet ir į kontekstą bei visas atitinkamą sritį reglamentuojančias teisės

nuostatas⁵³. Galiausiai skundžiamo sprendimo 79 punkto paskutiniame sakinyje Pirmosios instancijos teismas rėmėsi savo paties praktika, pagal kurią Komisija turi išsamiai išdėstyti savo argumentus, jei priima sprendimą, kuriuo labai nukrypsta nuo ankstesnės savo sprendimų praktikos⁵⁴, o 80 punkte pažymėjo, kad, jei taikant EB 81 straipsnį priimtas sprendimas yra skirtas keliems asmenims ir kyla pažeidimo inkriminavimo problemų, jis privalo būti pakankamai motyvuotas kiekvieno iš adresatų atžvilgiu, pirmiausia tų, kurie remiantis šiuo sprendimu turi atsakyti už šį pažeidimą. Skundžiamo sprendimo 84 ir paskesniuose punktuose Pirmosios instancijos teismas nagrinėjo *Elf Aquitaine* teiginį, kad nepakankamai motyvuota ta ginčijamo sprendimo dalis, kurioje buvo atmesti jos argumentai, pateikti prezumpcijai, kuria rėmėsi Komisija, nuginčyti. Šiuo tikslu jis išnagrinėjo ginčijamo sprendimo 258–261 konstatuojamąsias dalis ir pirmiausia pažymėjo, kad Komisija šiuos argumentus atmetė, nes jie yra paprasčiausi „teiginiai“ (neparemti įrodymais), ir kad *Elf Aquitaine* pateiktuose dokumentuose nurodoma tik „bendra ekonominio

valdymo apžvalga“. Pirmosios instancijos teismas 89 punkte padarė išvadą, kad „toks, nors ir glaustas, atsakymas į *Elf Aquitaine* pateiktus argumentus leidžia suprasti priežastis, dėl kurių Komisija juos atmetė“, ir kad ši atsakė „į esminius *Elf Aquitaine* argumentų punktus, įvertinusi visus šios bendrovės pateiktus įrodymus“. Perskaičius skundžiamo sprendimo 84–90 punktus, kurių turinys trumpai išdėstytas pirmiau, mano manymu, negalima daryti išvados, kad, kaip teigia apeliantė, Pirmosios instancijos teismas neteisingai išaiškino Komisijai tenkančią pareigą motyvuoti, pasirėmęs klaidinga šios pareigos samprata. Be to, iš minėtų skundžiamo sprendimo dalių ir iš atitinkamų ginčijamo sprendimo konstatuojamųjų dalių matyti, kad, priešingai, nei tvirtina apeliantė, Komisija paaiškino priežastis, dėl kurių nusprendė, jog apeliantės pateiktų argumentų nepakanka aptariamai prezumpcijai nuginčyti (nes tai įrodymais neparemti teiginiai ir nereikšmingi dokumentai). Taigi šiuo klausimu negalima remtis visiška motyvacijos stoka, nors Komisija bendrai atmetė visus apeliantės argumentus ir visus jos pateiktus dokumentus vadovaudamasi tais pačiais atmetimo motyvais.

53 — Pirmiausia žr. 1998 m. balandžio 2 d. Sprendimą *Komisija prieš Sytraval ir Brink's France* (C-367/95 P, Rink. p. I-1719, 63 punktas ir jame nurodyta teismo praktika) ir 2004 m. liepos 15 d. Sprendimą *Ispanija prieš Komisiją* (C-501/00, Rink. p. I-6717, 73 punktas).

54 — 1997 m. spalio 22 d. Sprendimas *SCK ir FNK prieš Komisiją* (T-213/95 ir T-18/96, Rink. p. II-1739, 226 punktas).

44. Be to, apeliantė kaltina Pirmosios instancijos teismą klaidingai išaiškinus ginčijamo

sprendimo motyvavimo apimtį, būtiną atsižvelgiant į specifines šio atvejo aplinkybes. Jos nuomone, motyvavimas juo labiau turėjo būti kuo tikslesnis dėl to, kad: i) apeliantei iki pranešimo apie kaltinimus gavimo nebuvo informuota apie dėl jos vykdomą procedūrą, ii) Komisija nukrypo nuo ankstesnės savo sprendimų praktikos ir iii) ginčijamu sprendimu buvo neigiamai paveiktos įvairios pagrindinės apeliančios teisės ir jai skirtos baudžiamojo pobūdžio sankcijos. Apeliantei taip pat nurodo, kad įsigaliojus Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijai pareiga motyvuoti, tenkanti Sąjungos institucijoms pagal šios chartijos 41 straipsnio 2 dalį, remiantis jos 52 straipsnio 3 dalimi turi būti aiškinama laikantis griežtesnių kriterijų, kuriuos suformulavo Europos Žmogaus Teisių Teismas aiškindamas EŽTK 6 straipsnio 3 dalies a punktą.

apie kaltinimus. Antra, Komisija teigė, o apeliantei tam neprieštaravo, kad *Elf Aquitaine* taikomi principai, susiję su patronuojančiųjų bendrovių atsakomybe, įskaitant prezumpciją, grindžiamą tuo, kad patronuojančiajai bendrovei priklauso visos jos dukterinės bendrovės kapitalas, nuo 2002–2003 m. yra neatskiriama jos sprendimų praktikos dalis. Kadangi pranešimas apie kaltinimus apeliantei buvo išsiųstas 2004 m. balandžio 7 d., o ginčijamas sprendimas priimtas 2005 m. sausio 19 d., pastarasis visai nereikia nukrypimo nuo Komisijos sprendimų praktikos. Galiausiai dėl trečio punkto (žr. 44 punkto iii papunktį) pakanka pažymėti, viena vertus, kad apeliančios argumentu daroma prielaida, jog jos nurodytas pagrindinių teisių pažeidimas, kurį paneigė Pirmosios instancijos teismas, įrodytas, ir, kita vertus, kad išsamesniu ginčijamo sprendimo motyvavimu bet kuriuo atveju nebūtų galima pateisinti tokio pažeidimo, jei šis būtų nustatytas. Be to, aplinkybė, kad ginčijamu sprendimu apeliantei buvo skirtos baudžiamojo pobūdžio sankcijos, nekelia griežtesnių motyvavimo reikalavimų, nei (ir taip jau griežti) galioja Bendrijos institucijoms pagal EB 253 straipsnį, kaip jį aiškina Bendrijos teismai, pagal kuriuos motyvavimas turi atitikti atitinkamo teisės akto pobūdį bei aiškiai ir nedviprasmiškai atskleisti aktą priėmusios institucijos argumentus taip, kad suinteresuotieji asmenys galėtų sužinoti priimtos priemonės pagrindimą, o kompetentingas teismas – vykdyti jos kontrolę⁵⁵.

45. Manychiau, kad negali būti pritarta nė vienam iš apeliančios pateiktų argumentų. Pirma, nesuprantama, o apeliante šiuo atžvilgiu nieko nepaaiškina, kokią reikšmę pareigos motyvuoti ginčijamą sprendimą apimčiai turi tai, kad *Elf Aquitaine* apie jai pateikiamus kaltinimus buvo informuota tik išsiuntus pranešimą

55 — Žr., be kita ko, apeliančios minimą 2003 m. spalio 2 d. Sprendimą *Corus UK prieš Komisiją* (C-199/99 P, Rink. p. I-11177, 145 punktas).

46. Dėl argumento, kurį apelianė grindžia Pagrindinių teisių chartijos 41 straipsnio 2 dalimi ir 52 straipsnio 3 dalimi, net darant prielaidą, kad šios nuostatos taikomos ginčijamam sprendimui *ratione temporis*⁵⁶, reikia konstatuoti, kad Europos Žmogaus Teisių Teismo praktika, kuria remiasi *Elf Aquitaine*, šiuo atveju nėra reikšminga, nes ji susijusi su teisminių institucijų priimtais sprendimais. Bet kuriuo atveju, kiek tai susiję pirmiausia su minėto teismo nustatyto reikalavimu, pagal kurį sprendimuose, kuriais nukrypstama nuo ankstesnės nusistovėjusios teismo praktikos, turi būti išdėstyti pagrindiniai motyvai, pagrindžiantys tokį „posūkį“⁵⁷, pakanka pažymėti, kad skundžiamas sprendimas atitinka teismo praktiką, suformuluotą 2000 m. priėmus Sprendimą *Stora Kopparbergs Bergslags prieš Komisiją*⁵⁸ ir neseniai patvirtintą sprendimu *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją*⁵⁹. Dėl

Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimo byloje *Helle prieš Suomiją*, kurį taip pat mini apelianė⁶⁰, norėčiau tik pažymėti, kad, kaip bus matyti toliau, nagrinėjant šio apeliacinio skundo pagrindo antrą dalį, skundžiamame sprendime Pirmosios instancijos teismas iš naujo išsamiai išnagrinėjo per administracinę procedūrą apelianės pateiktus argumentus, todėl neapsiribojo Komisijos išvadų patvirtinimu, neišnagrinėjęs pagrindinių jam pateiktų klausimų. Galiausiai dėl rėmimosi Europos Žmogaus Teisių Teismo praktika, kurioje numatytos sankcijos už nepakankamai motyvuotus sprendimus, kuriuose nepatikslinamos esminės sąvokos, kuriomis jie grindžiami⁶¹, reikia pasakyti, kad apelianė nenurodė sąvokų, kuriomis rėmėsi Pirmosios instancijos teismas, nepatikslingų jų reikšmės.

56 — Norėčiau pažymėti, kad neseniai priimtame sprendime Teisingumo Teismas nusprendė, jog ši chartija taikytina ir faktinėms aplinkybėms, susiklosčiusioms iki Lisabonos sutarties įsigaliojimo (žr. 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimą *DEB* (C-279/09, Rink. p. I-13849)).

57 — Šiuo klausimu apelianė mini 2010 m. sausio 14 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimą *Atanasovski prieš Buvusiąją Jugoslavijos Respubliką Makedoniją*.

58 — 2000 m. lapkričio 16 d. sprendimas (C-286/98 P, Rink. p. I-9925).

59 — 2009 m. rugsėjo 10 d. sprendimas (C-97/08 P, Rink. p. I-8237).

60 — 1997 m. gruodžio 19 d. EŽTT sprendimas. Be to, norėčiau pažymėti, kad šis sprendimas susijęs ne tiek su motyvavimo apimtimi, kiek su reikalavimu išsamiai išnagrinėti pagrindinius dalykus, kuriems taikoma teisminė kontrolė. Šio sprendimo 60 punkte, kuriuo remiasi apelianė, EŽTT nurodo: „Eu égard à ces considérations, la Cour souligne que la notion de procès équitable requiert qu'une juridiction interne qui n'a que brièvement motivé sa décision, que ce soit en incorporant les motifs fournis par une juridiction inférieure ou autrement, ait réellement examiné les questions essentielles qui lui ont été soumises et qu'elle ne se soit pas contentée d'entériner purement et simplement les conclusions d'une juridiction inférieure“.

61 — *Elf Aquitaine* pirmiausia remiasi 1987 m. spalio 28 d. Sprendimu *H. prieš Belgiją* (53 punktas) ir 1997 m. balandžio 25 d. Sprendimu *Georgiadis prieš Graikiją* (43 punktas).

47. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, manyčiau, kad pirma trečiojo apeliacinio skundo pagrindo dalis atmetina.

b) Dėl antros dalies

48. Trečiojo pagrindo antroje dalyje apelian-tė visų pirma tvirtina, kad skundžiamo spren-dimo motyvai yra priešaringi, nesuprantami ir nepakankami. Pirmiausia ji nurodo Pirmosios instancijos teismo teiginį, kad *Elf Aquitaine* ir jos dukterinė bendrovė sudaro vieną įmonę – nors Komisija, priešingai, laikė jas savarankiškais subjektais, – taip pat nuolatinį įmonės ir bendrovės sąvokų painiojimą įvairiuose skundžiamo sprendimo punktuose. *Elf Aquitaine* manymu, taip pat esama prieštaravimo tarp skundžiamo sprendimo 105 punkto pirmo ir paskutinio sakinio.

49. Šiuo atžvilgiu pažymėčiau, kad, pirma, kaip – mano manymu, teisingai – pabrėžė

Komisija, konstatavimas, jog dvi bendrovės sudaro vieną įmonę, neprieštarauja nei atskirų pranešimų apie kaltinimus joms išsiuntimui, būtinam norint informuoti šias abi bendroves apie joms pateikiamus kaltinimus, nei atskirų baudų, kurių dydis apskaičiuotinas atsižvelgiant į kiekvienos bendrovės specifiką, skyrimui. Taigi, priešingai, nei teigia apeliantė, nėra jokio prieštaravimo taip šio konstatavimo ir aplinkybės, kad vykstant administracinei procedūrai Komisija, siųsdama pranešimą apie kaltinimus ir nustatydamą baudą, atsižvelgė į tai, jog *Elf Aquitaine* ir *Atofina* yra atskiri teisės subjektai. Antra, taip pat nemanyčiau, kad pagrįstas argumentas, jog dėl tariamo bendrovės ir įmonės sąvokų painiojimo, pirmiausia skundžiamo sprendimo 8, 17, 18, 107 ir 123 punktuose, šio sprendimo motyvavimas yra prieštaringas ir nesuprantamas. Skundžiamo sprendimo 8, 17 ir 18 punktai yra faktinių bylos aplinkybių aprašymo dalis ir juose tik pakartojama tai, kas išdėstyta ginčijamame sprendime. Skundžiamo sprendimo 107 punkte savo ruožtu vien primenama Teisingumo Teismo praktika. Galiausiai skundžiamo sprendimo 123 punkte Pirmosios instancijos teismas, remdamasis ankstesne teismų praktika, daro išvadą, kad jei bendrovių grupė sudaro vieną įmonę, už šios įmonės padarytą pažeidimą Komisija pagrįstai gali atsakinga pripažinti už grupės veiksmus atsakingą bendrovę ir skirti šiai bendrovei baudą. Ar minėti punktai būtų nagrinėjami kiekvienas atskirai, ar kartu, ar siejant su bendru Pirmosios instancijos teismo argumentavimu, nematyti, kad juose slypėtų koks nors prieštaravimas, dėl kurio skundžiamo sprendimo motyvavimas taptų, kaip teigia apeliantė, nepakankamas ar nesuprantamas. Trečia, dėl tariamo prieštaravimo, esančio skundžiamo sprendimo 105 punkte, pakanka pažymėti, kad šiame punkte Pirmosios instancijos teismas tik paaiškino, kad ginčijamame sprendime Komisija iš tikrųjų teigia turinti diskreciją panašiais kaip apeliantės atvejais, bet įgyvendina ją tik tada, kai, įrodžiusi, jog yra pagrindas pripažinti kiekvienos iš grupę sudarančių bendrovių atsakomybę už

pažeidimą, sprendžia, ar ji turi pripažinti visų grupės bendrovių atsakomybę, ar tik tų iš jų, kurios tiesiogiai dalyvavo darant pažeidimą. Taigi tarp šio punkto pirmo ir paskutinio sakinio nėra jokio prieštaravimo.

atsakomybę už jos dukterinės bendrovės pažeidimą, net jei *Elf Aquitaine* ir nekurstė pastarosios šio pažeidimo daryti ar tiesiogiai nedalyvavo jį darant, ir, kita vertus, patvirtino, kad įvykdytos faktinės šios prezumpcijos taikymo sąlygos. Šiomis aplinkybėmis visiškai logiška manyti, kad – kaip ir nusprendė Pirmosios instancijos teismas – net galimas *Elf Aquitaine* nežinojimas apie pažeidimą negali paneigti šios atsakomybės pagrindo. Tariamą Pirmosios instancijos teismo argumentų cikliškumą yra ne kas kita kaip aplinkybės, kad šis teismas patvirtino minėtos prezumpcijos taikymą, pasekmė ir visiškai nėra netinkamo motyvavimo požymis.

51. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, manau, kad ir antra trečiojo apeliacinio skundo pagrindo dalis atmetina.

50. Be to, apeliantė kaltina Pirmosios instancijos teismą tuo, kad jo pateikiami argumentai yra cikliški: jos manymu, jis remiasi prielaida, jog *Elf Aquitaine* ir *Atofina* yra viena įmonė, siekdamas paneigti įrodymų, į kuriuos kaip patvirtinančius atskirų įmonių buvimą (kaip antai aplinkybė, kad patronuojančioji bendrovė nežinojo apie pažeidimą) vis dėlto buvo atsižvelgiama ankstesnėje teismų praktikoje, reikšmingumą. Tačiau, kaip teisingai pažymi Komisija, Pirmosios instancijos teismas nesirėmė jokia prielaida, o tik, viena vertus, pripažino, kad Komisija teisėtai rėmėsi prezumpcija, leidusia jai pripažinti *Elf Aquitaine*

c) Išvada dėl trečiojo apeliacinio skundo pagrindo

52. Atsižvelgdamas į išdėstytas pastabas, siūlau Teisingumo Teismui atmesti visą trečiąjį apeliacinio skundo pagrindą.

4. Dėl ketvirtąjo apeliacinio skundo pagrindo, susijusio su SESV 263 straipsnio pažeidimu

53. Apeliantė teigia, kad Pirmosios instancijos teismas viršijo teisėtumo kontrolės ribas, vietoj nesamų Komisijos motyvų išdėstęs savuosius, pirmiausia kiek tai susiję su aplinkybe, kad ši atmetė netiesioginius įrodymus, apeliančės pateiktus siekiant nuginčyti prezumpciją, leidusią pripažinti *Elf Aquitaine* atsakomybę už jos dukterinės bendrovės padarytą pažeidimą.

54. Šiuo atžvilgiu pirmiausia pažymėčiau, kad apeliančės argumentai iš esmės grindžiami prielaida, jog ginčijamas sprendimas nepakankamai motyvuotas, tačiau išnagrinėjus pirmą trečiojo apeliacinio skundo pagrindo dalį tai nenustatyta (žr. šios išvados 42–46 punktus). Be to, norėčiau priminti, kad Sprendime *DIR International Film ir kt. prieš Komisiją* Teisingumo Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad vykdydamas EB 230 straipsnyje (dabar – SESV 263 straipsnis) numatytą teisėtumo kontrolę Bendrijos teismas negali ginčijamą teisės aktą priėmusios institucijos motyvų pakeisti savo motyvais, tačiau

patikslino, kad „nagrinėdamas ieškinį dėl panaikinimo Pirmosios instancijos teismas gali kitaip aiškinti ginčijamo teisės akto motyvus nei jį priėmusi institucija ir net tam tikromis aplinkybėmis atmesti formalius pastarosios motyvus“, nors to neleidžiama daryti, „jei tai nepateisinama faktais“⁶². Taigi Pirmosios instancijos teismo laisvė vykdant teisėtumo kontrolę yra didesnė, nei teigia apeliančė. Be to, skundžiamo sprendimo 160 ir paskesniuose punktuose atmesdamas *Elf Aquitaine* pateiktus įrodymus, kuriais ši siekė įrodyti, kad jos dukterinė bendrovė veikia rinkoje savarankiškai, Pirmosios instancijos teismas tik pateikė motyvus, kurie nors ir yra išsamesni nei pateiktieji ginčijamame sprendime, bet kuriuo atveju jį atitinka. Taigi jis visiškai nepakeitė motyvų savaisiais.

55. Atsižvelgdamas į šiuos argumentus, manau, kad ketvirtasis apeliacinio skundo pagrindas, susijęs su SESV 263 straipsnio pažeidimu, atmestinas.

5. Dėl penktojo apeliacinio skundo pagrindo, susijusio su atsakomybės pripažinimą reglamentuojančių taisyklių pažeidimu

56. Prieš pradėdamas nagrinėti šiuo pagrindu pateiktus kaltinimus, norėčiau priminti, kad *Elf Aquitaine* atsakomybė už jos dukterinės bendrovės *Atofina* padarytą pažeidimą

62 — 2000 m. sausio 27 d. sprendimas (C-164/98 P, Rink. p. I-447, 38 ir 42 punktai).

buvo pripažinta remiantis prezumpcija, kurią pastaraisiais metais Komisija vis dažniau taikė kovodama su karteliais, kuriuose dalyvauja didelės pramonės grupės priklausančios bendrovės. Ši prezumpcija iš esmės pagrįsta tuo, jog dėl aplinkybės, kad patronuojančiai bendrovei priklauso visas (arba, kaip šiuo atveju, beveik visas) jos dukterinės bendrovės kapitalas, pirmoji turi galimybę daryti lemiamą įtaką antrosios ekonominei politikai⁶³, todėl nesant priešingų įrodymų teisėta manyti, kad tokia įtaka iš tikrųjų daroma ir dėl to dukterinė įmonė savarankiškai nesprenžia dėl savo veiksmų rinkoje. Minėtoje byloje *Stora Kopparbergs Bergslags prieš Komisiją* Teisingumo Teismas, kaip ir anksčiau Pirmosios instancijos teismas, pripažino tokios prezumpcijos teisėtumą, patikslindamas, kad šiomis aplinkybėmis patronuojančios bendrovės atsakomybė kyla ne tiesiog iš to, kad šiai bendrovei priklauso visas jos dukterinės bendrovės kapitalas, o iš šios aplinkybės derinio su tuo, kad nėra įrodymų, kuriais remiantis būtų galima nustatyti, kad patronuojančioji bendrovė neturėjo galimybės daryti lemiamos įtakos savo dukterinės bendrovės ekonominei politikai, arba kurie patvirtintų dukterinės bendrovės savarankiškumą rinkoje⁶⁴. Nepaisant šio patikslinimo, pagal Sprendimą *Stora Kopparbergs Bergslags prieš Komisiją* galimas aiškinimas, jog faktinės kontrolės prezumpcijos kartu su priešingų įrodymų nebuvimu nepakanka, kad patronuojančiąją bendrovę būtų galima pripažinti atsakinga už jos dukterinės bendrovės padarytą pažeidimą, ir tai turi būti paremta papildomais įrodymais, galinčiais patvirtinti, kad abi bendrovės turi tą patį tikslą (toje byloje Teisingumo Teismas konkrečiai atkreipė dėmesį į aplinkybę, kad vykstant administracinei procedūrai patronuojančioji bendrovė teigė esanti vienintelė bendrauti su Komisija

įgaliota grupės *Stora* atstovė)⁶⁵. Kaip žinoma, tokį aiškinimą Teisingumo Teismas atmetė minėtu Sprendimu *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją*⁶⁶, apie kurį išsamiau kalbėsiu toliau. Aptariamoms prezumpcijos taikymo sritis seniai buvo išplėsta įtraukiant į ją ir atvejus, kai kontrolė vykdoma per bendrovę, kuri savo ruožtu pati yra visiškai kontroliuojama⁶⁷.

57. Nors Bendrijos teismai yra ne kartą patvirtinę aptariamoms prezumpcijos taikymo teisėtumą⁶⁸, o ši prezumpcija, be to, kilo iš daug anksčiau priimto Teisingumo Teismo

63 — Šiuo klausimu žr. dar 1972 m. liepos 14 d. priimtą Sprendimą *ICI prieš Komisiją* (48/69, Rink. p. 619, 136 ir 137 punktai).

64 — 28 punktas. Šiuo klausimu taip pat žr. 2005 m. rugsėjo 15 d. Sprendimą *DaimlerChrysler prieš Komisiją* (T-325/01, Rink. p. II-3319, 218–220 punktai).

65 — 29 punktas. Panašiai savo išvadoje šioje byloje pasakė generalinis advokatas J. Mischo (Rink. p. I-9928, 17–62 punktai). Šiuo klausimu taip pat žr. 2007 m. balandžio 26 d. Sprendimą *Bolloré ir kt. prieš Komisiją* (T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02 ir T-126/02, T-128/02 ir T-129/02, T-132/02 ir T-136/02, Rink. p. II-947, 132 punktą).

66 — 62 punktas.

67 — Žr. 2008 m. gruodžio 18 d. Sprendimą *General Química ir kt. prieš Komisiją* (T-85/06), apeliacinė tvarka patvirtintą 2011 m. sausio 20 d. Sprendimu *General Química ir kt. prieš Komisiją* (C-90/09 P, Rink. p. I-1).

68 — Be minėtų Teisingumo Teismo sprendimų *Stora Kopparbergs Bergslags prieš Komisiją* ir *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* bei minėto Pirmosios instancijos teismo sprendimo *General Química ir kt. prieš Komisiją*, žr. 2007 m. gruodžio 12 d. Sprendimą *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* (T-112/05, Rink. p. II-5049).

sprendimo⁶⁹, bendrovės, kurių atsakomybė pripažinta taikant šią prezumpciją, vis dažniau pareiškia ieškinius dėl sprendimų, kuriais jiems skiriamos baudos už jų dukterinių bendrovių veiksmus antikonkurencinius veiksmus, kritikuodamos atsakomybės pripažinimo principą, kurio laikosi Komisija, ir remdamosi labai panašiais argumentais⁷⁰. Šiuo atveju penktąją *Elf Aquitaine* apeliacinio skundo pagrindą sudaro keturios dalys.

a) Dėl pirmos dalies

58. Pirmoje šio apeliacinio skundo pagrindo dalyje apeliantė teigia, pirma, kad taikant apatariamą prezumpciją pažeidžiamos su įrodinėjimo pareiga susijusios taisyklės, pirmiausia Reglamento Nr. 1/2003 2 straipsnis, pagal kurį „pareiga įrodyti Sutarties [101] straipsnio 1 dalies ar [102] straipsnio pažeidimą tenka šaliai ar institucijai, pareiškusiai, kad būta tokio pažeidimo“. Nemanyčiau, kad tokiame argumentui galima pritarti. Suteikiant

Komisijai teisę daryti dedukcines išvadas, pagrįstas patirties taisykle (pagal principą *id quod plerumque accidit*), kurios pagrįstumo, teisingumo ir loginės sekos požiūriu apeliantė neginčija, nėra pažeidžiamos įrodinėjimo pareigos paskirstymą reglamentuojančios taisyklės; tai tik leidžia tam tikromis aplinkybėmis remtis atitinkama įrodinėjimo priemone⁷¹.

59. Antra, apeliantė teigia, kad atsižvelgdamas į baudžiamąją sankcijų, skirtų už SESV 101 straipsnio pažeidimą, pobūdį ir į tai, kad Komisija yra sukaupusi įvairių įgaliavimų, Pirmosios instancijos teismas turėjo pripažinti neteisėtą prezumpcijos taikymą *Elf Aquitaine*, kuriuo buvo pažeistas EŽTK 6 straipsnio 2 dalyje įtvirtintas nekalto prezumpcijos principas.

60. Šiuo klausimu pirmiausia primintina, kad EŽTK nedraudžia taikyti faktinių aplinkybių ar teisinių prezumpcijų baudžiamosios teisės srityje, bet reikalauja nubrėžti joms „protin-gas ribas“, atsižvelgiant į klausimo reikšmę ir paisant teisės į gynybą⁷². Iš Europos Žmogaus

69 — Žr. 1983 m. spalio 25 d. Sprendimą *AEG-Telefunken prieš Komisiją* (107/82, Rink. p. 3151, 50 punktas).

70 — Žr., pavyzdžiui, šiuo metu Bendrojo Teismo nagrinėjamą ieškinį byloje *Air Liquide prieš Komisiją* (T-185/06).

71 — Be to, kadangi tariamas apeliantės nurodomas pažeidimas veikia susijęs su tuo, kad įrodymas taikant prezumpciją prilygsta paprastam netiesioginiam įrodymui, o ne su dedukcinės išvados, kuria pagrįsta *Elf Aquitaine* taikoma lemiamos įtakos prezumpcija, patikimumo lygiu, norint ištaisyti šį pažeidimą nepakaktų „paremti“ šią prezumpciją pateikiant papildomų netiesioginių įrodymų, nes įrodymas, kuriuo pagrįsta patirnuojančiosios bendrovės atsakomybė tokiomis aplinkybėmis, kokios susiklostė šioje byloje, liktų paprastas netiesioginis įrodymas.

72 — Pirmiausia žr. 1988 m. spalio 7 d. EŽTT sprendimą *Sala-biaku prieš Prancūziją* (28 punktas). Šią praktiką Teisingumo Teismas perėmė 2009 m. gruodžio 23 d. Sprendime *Spector Photo Group ir Van Raemdonck* (C-45/08, Rink. p. I-12073, 43 punktas).

Teisių Teismo praktikos matyti, kad iš esmės laikoma, jog šios ribos neperžengtos, jei asmuo, kuriam taikoma prezumpcija, turi galimybę pateikti priešingų įrodymų ir net kai tai susiję su sritimi, kurią šis teismas vadina baudžiamosios teisės „branduoliu“. Pavyzdžiui, Sprendime *Pham Hoang prieš Prancūziją* Europos Žmogaus Teisių Teismas nusprendė, kad su nekaltumo prezumpcija ir apskritai su teisingo bylos nagrinėjimo taisyklėmis suderinama atsakomybės prezumpcija, pagal Prancūzijos muitinės kodeksą susijusi su narkotinių medžiagų laikymu, nes bet kuriuo atveju kaltinamasis turi galimybę įrodyti, kad veikė verčiamas būtinybės ar įvykus neišvengiamai klaidai⁷³. Šis teismas taip pat yra nusprendęs, kad nekaltumo prezumpcijos principo nepažeidžia nei atsakomybės prezumpcija, susijusi su kaltinamojo byloje *Radio France*⁷⁴ vadovaujama funkcija, nei prezumpcija, pagal kurią turtas, kurį per šešerius metus iki nusikaltimo padarymo įgijo asmuo, nuteistas pagal Jungtinėje Karalystėje galiojantį Narkotinių medžiagų laikymo įstatymą, yra prekiaujant narkotikais įgytas turtas ir dėl to, kad yra toks, gali būti konfiskuotas⁷⁵, nes abiem atvejais iš tikrųjų kalbama apie priešingais įrodymais nuginčijamas prezumpcijas. Plačiau prasme minėtame Sprendime *Janosevic prieš Švediją* Europos Žmogaus Teisių Teismas, patikslinęs, kad prezumpcijų taikymas baudžiamosios teisės srityje turi būti proporcingas siekiamiems tikslams, patvirtino, kad prezumpcija, kurią sunku nuginčyti, bet dėl

kurios vis dėlto galima pateikti priešingų įrodymų, protingos ribos neperžengiamos⁷⁶.

61. Atsižvelgdamas į visa tai, norėčiau priminti, kad Teisingumo Teismas ir Bendrasis Teismas yra ne kartą patvirtinę, jog prezumpcija dėl faktinio lemiamos patronuojančiosios bendrovės įtakos darymo savo dukterinės bendrovės ekonominei politikai yra „paprasčiausia“ prezumpcija, kurią galima nuginčyti pateikus priešingų įrodymų⁷⁷. Tačiau apeliančiantis mano, kad ši prezumpcija *de facto* nenuginčijama. Grįsdama savo teiginį ji nurodo tris aplinkybes: i) tai, kad prezumpcijos taikymui pakanka tam tikro dydžio dukterinės bendrovės kapitalo dalies; ii) skundžiamo sprendimo 105 punkte esanti Pirmosios instancijos teismo teiginį, pagal kurį Komisija turi diskreciją pripažinti patronuojančiosios bendrovės atsakomybę už jos dukterinės bendrovės padarytą pažeidimą ir tuo atveju, jei patronuojančiajai bendrovei priklauso 98 proc. ar daugiau jos dukterinės bendrovės kapitalo, ir iii) Pirmosios instancijos teismo atliktą apeliančiantis pateiktų netiesioginių įrodymų vertinimą.

73 — 1992 m. rugsėjo 25 d. EŽTT sprendimas (34 punktas); šiuo klausimu taip pat žr. minėtą Sprendimą *Salabiaku prieš Prancūziją*.

74 — 2004 m. kovo 30 d. EŽTT sprendimas (24 punktas).

75 — Žr. 2001 m. gruodžio 12 d. EŽTT sprendimą *Phillips prieš Jungtinę Karalystę* (13 punktas) ir 2008 m. gruodžio 23 d. EŽTT sprendimą *Grayson ir Barnham prieš Jungtinę Karalystę* (46–49 punktai). Tačiau abiem atvejais aptariama prezumpcija buvo taikoma ne siekiant apkaltinti pareiškėjus, o tik tam, kad būtų galima nustatyti konfiskavimo priemonės turinį.

76 — 101–105 punktai.

77 — Žr., be kita ko, 59 išnašoje minėtą 2009 m. rugsėjo 10 d. Sprendimą *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* (60 punktas).

62. Dėl pirmos iš šių aplinkybių norėčiau pažymėti, kad nors viso ar beveik viso kapitalo priklausymas laikomas pakankamu, kad būtų galima taikyti aptariamą prezumpciją, vis dėlto jos dalykas yra faktinis kontrolės įgaliojimų, kuriuos suteikia toks kapitalo turėjimas, įgyvendinimas taip, kad daroma įtaka dukterinės bendrovės veiksmams rinkoje. Taigi patronuojančioji bendrovė, patraukta atsakomybėn pagal šią prezumpciją, turi galimybę ją paneigti, pavyzdžiui, įrodydama, kad, nesvarbu, kokia yra jai priklausančio kapitalo apimtis, dėl teisinių ar faktinių kliūčių ji negalėjo faktiškai kontroliuoti savo dukterinės bendrovės ekonominės politikos arba kad nors tokia kontrolė ir buvo įmanoma, tačiau nebuvo vykdoma konkrečiu atveju, arba kad, nepaisant patronuojančiosios bendrovės pastangų daryti įtaką savo dukterinės bendrovės veiksmams rinkoje, pastaroji bendrovė vis dėlto elgėsi savarankiškai (ir galbūt nesilaikė patronuojančiosios bendrovės nurodymų)⁷⁸. Kaip teisingai pažymėjo Komisija, tai, kad sunku pateikti prezumpcijai nugincyti reikiamus įrodymus, savaime nereiškia, kad ji faktiškai nenuginčijama. Be to, kaip yra nurodęs Europos Žmogaus Teisių Teismas (žr.

šios išvados 60 punktą), prezumpcija, netgi sunkiai nugincijama, lieka priimtina, jeigu yra galimybė pateikti priešingų įrodymų.

63. Dėl antros aplinkybės, kurią nurodo apeliantė siekdama įrodyti, kad aptariama prezumpcija faktiškai yra nenuginčijama, norėčiau pasakyti, kad tai, jog Komisija turi diskreciją sprendžiant, ar inkriminuoti pažeidimą ir patronuojančiajai bendrovei, kuriai priklauso visas ar beveik visas dukterinės bendrovės kapitalas, neturi jokios reikšmės santykiniam šios prezumpcijos pobūdžiui, bent jau tiek, kiek neginčijama, jog ši prezumpcija netaikytina, jei patronuojančioji bendrovė pateikia įrodymų, jog nedarė lemiamos įtakos savo dukterinės bendrovės ekonominei politikai. Dėl kitų klausimų norėčiau tik pažymėti, kad iš esmės, kaip nurodė Europos Žmogaus Teisių Teismas, tai, jog prezumpcija netaikoma automatiškai, padeda ją taikyti neperžengiant protingų ribų⁷⁹.

64. Galiausiai dėl Pirmosios instancijos teismo atlikto įrodymų vertinimo apeliantė teigia, jog šis teismas iš esmės reikalauja pateikti negatyvųjį įrodymą, t. y. kad patronuojančioji bendrovė nedarė įtakos savo dukterinės bendrovės veiksmams rinkoje, o tai yra savotiška *probatio diabolica*, kuri nėra suderinama su

78 — Šiuo klausimu žr. 68 išnašoje minėtą 2007 m. gruodžio 12 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimą *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* (62 punktą).

79 — Šiuo klausimu žr. minėtą EŽTT sprendimą *Phillips prieš Jungtinę Karalystę* (43 punktas), kuriame nustatyta, kad dėl prezumpcijos taikymo teismas turi diskreciją, leidžiančią jos netaikyti, jeigu tai būtų susiję su didele neteisingumo rizika.

teise kreiptis į teismą ir veiksminga teismine kontrole. Šiuo klausimu pažymėčiau, kad atsižvelgiant į prezumpcijos, leidžiančios atlikti loginę dedukcinę operaciją iš žinomos faktinės aplinkybės išvesti nežinomos faktinės aplinkybės įrodymą, pobūdį, mano nuomone, logiška manyti, kad asmuo, kurio nenaudai ši prezumpcija veikia, iš esmės privalo pateikti priešingą preziumuojamos faktinės aplinkybės įrodymą. Vien dėl aplinkybės, kad reikalaujama tokio įrodymo, dar negalima daryti išvados, kaip tai daro apeliantė, jog prezumpcija nenuginčijama, pirmiausia jei, kaip šiuo atveju, tokio įrodymo turi būti ieškoma asmens, kuriam taikoma prezumpcija, veiklos sferoje. Be to, atsižvelgiant tiek į Teisingumo Teismo praktiką⁸⁰, tiek į Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką⁸¹, neatrodo, kad ši aplinkybė savaime prieštarautų nekaltumo prezumpcijos principui.

principas nedraudžia Direktyvos 2003/6/EB⁸³ 2 straipsnio 1 dalyje numatytos prezumpcijos, pagal kurią prekybos vertybiniais popieriais, pasinaudojant viešai neatskleista informacija, vykdytojų veiksmų tyčia implicitiškai kildinama iš objektyvių šio pažeidimo sudėties požymių, jeigu „ši prezumpcija nuginčijama ir užtikrinamos teisės į gynybą“⁸⁴. Šis konstatavimas atitinka mano pirmiau atliktą analizę ir jame nėra argumentų, kurie patvirtintų apeliantės teiginį.

65. Dublike, grįsdama savo teiginius, apeliantė remiasi neseniai byloje *Spector Photo Group et Van Raemdonck* priimtu sprendimu⁸². Šiame sprendime Teisingumo Teismas nusprendė, kad nekaltumo prezumpcijos

66. Tačiau, apeliantės teigimu, aptariamo sprendimo 55 ir paskesniuose punktuose Teisingumo Teismas patikslino prezumpcijų taikymo ekonominės teisės srityje ribas, atmesdamas jų automatiškumą ir patvirtindamas, kad kompetentinga institucija turi išsamiai išnagrinėti faktines aplinkybes, o *Elf Aquitaine* atveju Pirmosios instancijos teismas to nepadarė. Šiuo klausimu manyčiau, kad minėtiems Sprendimo *Spector Photo Group et Van Raemdonck* punktams apeliantė suteikė visuotinę reikšmę, kurios jie neturi. Be to, priešingai apeliantės siūlomam šių punktų aiškinimui, Teisingumo Teismas juose apsiriboja sąvokos „viešai neatskleistos

80 — Žr. 2009 m. liepos 16 d. Sprendimą *Rubach* (C-344/08, Rink. p. I-7033, 31–33 punktai).

81 — Žr., pavyzdžiui, minėtus sprendimus *Phillips prieš Jungtinę Karalystę* (43 punktas) ir *Grayson ir Barnham prieš Jungtinę Karalystę* (49 punktas).

82 — 72 išnašoje minėtas sprendimas.

83 — 2003 m. sausio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl prekybos vertybiniais popieriais, pasinaudojant viešai neatskleista informacija, ir manipuliavimo rinka (piktinaudžiavimo rinka) (OL L 96, p. 16; 2004 m. specialiusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 4 t., p. 367).

84 — 44 punktas.

informacijos panaudojimas“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2003/6 2 straipsnio 1 punktą, išaiškinimu, atsižvelgdamas į šia direktyva siekiamus tikslus ir nurodydamas, kad kompetentingos institucijos turi patikrinti, ar iš tikrųjų šia informacija naudojamosi neteisėtai, ką, siekiant finansų rinkų vientisumo ir investuotojų pasitikėjimo, šia direktyva norima uždrausti⁸⁵: jei neteisėto naudojimosi viešai neatskleista informacija negalima nustatyti, nes ja naudojamosi neprieštaraujant direktyva siekiamam tikslui⁸⁶, nėra pažeidimo, susijusio su prekyba vertybiniais popieriais, pasinaudojant viešai neatskleista informacija, sudėties, *todėl* negali būti preziumuojamas ir subjektyvusis šio pažeidimo sudėties elementas. Kitaip tariant, kompetentingoms institucijoms tenkanti pareiga išsamiai išnagrinėti faktines sandorio aplinkybes susijusi ne su prezumpcijos dalyku, t. y. tyčia, o tik su objektyviojo pažeidimo sudėties elemento požymiais, iš kurių daroma išvada apie tyčią. Taigi Sprendimas *Spector Photo Group ir Van Raemdonck* visiškai nepatvirtina apeliančės teiginio, kad prezumpcija, kuria rėmėsi Komisija, prižindama jos atsakomybę už dukterinės bendrovės padarytą pažeidimą, turi būti pagrįsta papildomais įrodymais. Bet kuriuo atveju, kaip teisingai pažymėjo Komisija, Pirmosios instancijos teismas faktiškai išnagrinėjo visus įrodymus, kuriuos apeliančė pateikė, siekdama nuginčyti jai taikomą prezumpciją.

67. Kiti argumentai, kuriuos pateikia apeliančė, grįsdama aptariamą kaltinimą, sutampa su kai kuriais argumentais, kurie jau

buvo įvertinti nagrinėjant trečiąjį apeliacinio skundo pagrindą. Šiuo klausimu pakanka pažymėti, kad, priešingai, nei, atrodo, tvirtina apeliančė, nurodydamas, kad apeliančės pateikti įrodymai nereikšmingi ar nepakankami, Pirmosios instancijos teismas nenustatė jokio „įrodymo standarto“, o tik išnagrinėjo šiuos įrodymus atskirai ir kartu (skundžiamo sprendimo 160–173 punktai). Jeigu būtų atliktas nuodugnesnis tyrimas, kiltų pavojus suabejoti Pirmosios instancijos teismo atliktu įrodymų vertinimu, nesant galimą jų iškraipymą pagrindžiančių įrodymų, kuriuos būtų pateikusi apeliančė.

b) Dėl antros dalies

68. Antroje penktojo apeliacinio skundo pagrindo dalyje apeliančė teigia, kad, pripažinęs teisėtu prezumpcijos, kuria rėmėsi Komisija, taikymą, Pirmosios instancijos teismas, nepaisydamas subsidiarumo principo pažeidė juridinių asmenų autonomijos principą, kuriuo pagrįsta valstybių narių įmonių teisė. Taip iš juridinio asmens buvo atimta teisė į gynybą, teisė į nekaltumo prezumpciją ir teisė į bausmių individualizavimo principo laikymąsi.

69. Šiuo atžvilgiu pažymėtina, kad, priešingai, nei teigia apeliančė, prezumpcija, kuria remiantis ji buvo pripažinta atsakinga už

85 — 55 punktas.

86 — 61 punktas.

dukterinės bendrovės *Atofina* padarytą pažeidimą, savaime nepažeidžia bendrovių grupei priklausančių juridinių asmenų autonomijos principo, įtvirtinto Prancūzijos teisėje. Kaip minėta, šios prezumpcijos dalyką sudaro lemiamą patronuojančiosios bendrovės įtaka dukterinės bendrovės ekonominei politikai dėl viso ar beveik viso dukterinės bendrovės kapitalo turėjimo, kuriuo remiantis, kol neįrodyta priešingai, daroma išvada apie faktinį šios įtakos darymą. Taigi ne pati aptariama prezumpcija veikia juridinių asmenų autonomijos principą, o geriausiu atveju prielaida, kad jei tokia įtaka nustatyta – neatsižvelgiant į tai, ar taikant prezumpciją, ar ne, – pagal Sutartyje nustatytas konkurencijos taisykles patronuojančioji bendrovė ir jos dukterinė bendrovė sudaro vieną ekonominį vienetą, taigi vieną įmonę. Šis aiškinimas, seniai priimtas Europos Sąjungos teismų praktikoje⁸⁷, kaip žinoma, leido išplėsti įmonės sąvokos, kuria pagrįstos šios nuostatos, reikšmę, įtraukiant ir asmenis, kurie tiesiogiai neveikia rinkoje, ir skirti jiems baudas, nors jie patys nedalyvavo darant pažeidimą. Taigi net toks aiškinimas neatrodo nesuderinamas su apeliančios nurodytu principu.

70. Pirmą, išvadą, taikant konkurencijos taisykles, pagal kurią patronuojančioji bendrovė daro lemiamą įtaką savo dukterinės bendrovės komercinei politikai taip, kad dukterinės bendrovės veiksmai rinkoje negali būti laikomi savarankiškai, neatsižvelgiant į tai, ar ši išvada padaryta tiesiog dėl turtinių ryšių, kurie sieja abu juridinius asmenis, ar remiantis konkrečiais įrodymais, nepaneigiamas teisinis šių juridinių asmenų savarankiškumas, nes, kaip minėta, jie laikomi atskirais, kiek tai susiję ir su jų teisės į gynybą įgyvendinimu (pranešimo apie kaltinimus išsiuntimas, galimybė pateikti pastabas, išklausymas, teisė į teisminę gynybą), ir su baudos nustatymu. Šiuo klausimu norėčiau pažymėti, kad, priešingai, nei teigia apeliančios bendrovės atsakomybė už savo dukterinių bendrovių veiksmus nėra atsakomybės be kaltės atvejis, o pagrįsta preziumuojamu arba įrodytu patronuojančiosios bendrovės kišimusi dukterinei bendrovei nustatant savo ekonominės politikos kryptis ir įtakos darymu jos veiksams rinkoje⁸⁸. Antra, nėra draudžiama, netgi pagal Prancūzijos teisę, nukrypti nuo grupės priklausančių juridinių asmenų autonomijos principo tam tikrais atvejais, pavyzdžiui, kai turtas nedalus, ir konkrečiose srityse, pirmiausia mokesčių ir

87 — Žr., pavyzdžiui, 59 išnašoje minėto 2009 m. rugsėjo 10 d. Sprendimo *Akzo Nobel prieš Komisiją* 58 ir 59 punktuose nurodytą teismo praktiką.

88 — Šiuo klausimu žr. minėta 2009 m. rugsėjo 10 d. Sprendimą *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* (77 punktus).

buhalterinės apskaitos teisėje, pripažįstant šio principo suderinamumą su grupės, kaip ekonominio vieneto, idėja⁸⁹.

71. Be to, aptariamam kaltinimu *Elf Aquitaine* tvirtina, kad, teigdamas, jog Komisija neturi pateikti konkrečių įrodymų, susijusių su *Atofina* savarankiškumo rinkoje nebuvimu, Pirmosios instancijos teismas prieštarauja nusistovėjusiai teismų praktikai, pagal kurią reikalaujama, kad bent jau būtų ryšys tarp prezumpcijos ir susitarimo dalyko ar atitinkamos rinkos. Šiuo klausimu norėčiau padaryti nuorodą į tai, ką jau išdėsciau šios išvados 56 punkte dėl Teisingumo Teismo sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* ir jame pateikto ankstesnės teismų praktikos aiškinimo.

72. Atsižvelgdamas į visa tai, kas išdėstyta, manyčiau, kad antra penktojo apeliacinio skundo pagrindo dalis atmestina kaip nepagrįsta.

c) Dėl trečios dalies

73. Apeliantės teigimu, Pirmosios instancijos teismas pripažino Komisijos diskreciją

inkriminuoti patronuojančiosioms bendrovėms jų dukterinių bendrovių padarytus pažeidimus. Tokia diskrecija tariamai pažeidžiami teisėtumo ir teisinio saugumo principai. Komisijos praktika šioje srityje yra nenuosekli ir šis nenuoseklumas pirmiausia kyla iš to, kad apeliantė buvo pripažinta atsakinga už savo dukterinės bendrovės *Atofina* veiksmus šiuo atveju, tačiau taip nėra atsitikę ankstesnėje pažeidimo procedūroje.

74. Pirmiausia iš skundžiamo sprendimo 105 punkto matyti, kad Pirmosios instancijos teismas nustatė, jog diskrecija, kurią ginčijamo sprendimo 260 konstatuojamojoje dalyje teigia turinti Komisija, nėra susijusi su vienos bendrovės atsakomybės pripažinimu už kitos bendrovės padarytus pažeidimus. Iš to, ką minėtame punkte teigia Pirmosios instancijos teismas, matyti, kad posėdyje ir savo rašytinėse pastabose Komisija pati patikslino, jog ši diskrecija susijusi tik su sprendimu, ar taikyti sankcijas visoms grupei priklausančioms bendrovėms, kai nustatoma, kad įvykdytos sąlygos, leidžiančios inkriminuoti pažeidimą kiekvienai šių bendrovių. Taigi šis kaltinimas neturi faktinio pagrindo, todėl yra atmestinas.

d) Dėl ketvirtos dalies

75. Galiausiai ketvirtoje penktojo apeliacinio skundo pagrindo dalyje apeliantė teigia, kad pažeistas lygybės principas. Šis kaltinimas

89 — Dėl šio principo taikymo srities ribų žr., be kita ko, generalinio advokato J.-P. Warner išvadą, byloje *Istituto Chimioterapico Italiano et Commercial Solvents prieš Komisiją* (1974 m. kovo 6 d. sprendimas, 6/73 ir 7/73, Rink. p. 223).

susijęs su skundžiamo sprendimo 175 punktu, kuriame Pirmosios instancijos teismas pritarė skirtingam Komisijos požiūriui į apeliantę – kurios atsakomybei pripažinti buvo laikomasi nuomonės, kad pakanka turinio ryšio su *Atofina*, – ir į kitas kartelį sudariusias patronuojančiąsias bendroves, pirmiausia priklausančias grupėms *Akzo Nobel* ir *Clariant*, kurių atveju institucija pateikė papildomų įrodymų dėl atitinkamų jų dukterinių bendrovių nesavarankiškumo. Šiuo klausimu Komisija pažymi, kad minėtų bendrovių atveju ji turėjo šiuos įrodymus, taigi dėl išsamumo pateikė juos ginčijamame sprendime. Pritardamas institucijai manyčiau, jog vien ši aplinkybė neleidžia daryti išvados, kad buvo pažeistas vienodo požiūrio principas. Todėl, mano manymu, ketvirta penktojo apeliacinio skundo pagrindo dalis taip pat atmestina.

6. Dėl šeštojo apeliacinio skundo pagrindo

e) Išvada dėl penktojo apeliacinio skundo pagrindo

77. Šeštuoju apeliacinio skundo pagrindu, kuris pateiktas papildomai, apeliantė teigia, kad dėl teisės klaidų ir Sąjungos teisės pažeidimų, kurių yra skundžiamame sprendime, turi būti bent jau panaikinta ar sumažinta paskirta bauda. Kadangi, remdamasis pirmiau išdėstyta analize, padariau išvadą, kad visi apeliantės pateikti kaltinimai neturi pagrindo, manau, jog šis pagrindas, net neatsižvelgiant į tai, kad, kaip pabrėžė Komisija, jis neaiškiai suformuluotas, bet kuriuo atveju atmestinas kaip nepagrįstas. Savo dublike apeliantė, kalbėdama apie šį pagrindą, nurodo ir baudų proporcingumo principo pažeidimą. Jau nekalbant apie abejones, kurių kyla dėl šio kaltinimo priimtinumą, pirmiausia dėl to, kad jis pateiktas per vėlai⁹⁰, manyčiau, kad

76. Atsižvelgdamas į visa tai, kas pasakyta, manyčiau, kad visas penktasis apeliacinio skundo pagrindas atmestinas.

⁹⁰ — Lisabonos sutartis, kuria apeliantė grindžia šį kaltinimą, įsigaliojo – nors ir labai nedaug – prieš apeliacinio skundo pateikimą. Be to, pažymėtina, kad pirmojoje instancijoje apeliantė nebuvo pateikusi jokio ieškinio pagrindo ar argumentų dėl tariamo proporcingumo principo pažeidimo. Tačiau, kaip teisingai pažymėjo Komisija, šio principo laikymąsi baudų srityje Pirmosios instancijos teismas ir Teisingumo Teismas tikrino dar iki Lisabonos sutarties įsigaliojimo. Taigi abejonių dėl aptariamo kaltinimo priimtinumą kyla ir dėl to, kad tai yra pirmą kartą apeliacinėje instancijoje pateiktas pagrindas (taip pat žr. 2010 m. birželio 17 d. Sprendimo *Lafarge prieš Komisiją*, C-413/08 P, Rink. p. I-5361, 52 punktą).

apeliantės pateikti įrodymai (pirmiausia tai, kad ji nedalyvavo darant pažeidimą, apie jį nežinojo ir negalėjo gauti iš to jokios naudos, nes ji neveikia aptariamoje rinkoje) apsiriboja bendrais teiginiais, kuriais iš esmės siekiama vėl ginčyti įrodymų, pagrindžiančių apelian-tės atsakomybės už pažeidimą pripažinimą, teisėtumą, ir kurie negali svariai nuginklėti Komisijos skirtos baudos proporcingumo.

neginčijo skundžiamame sprendime Pirmosios instancijos teismo nurodytų naudojimosi (ar nesinaudojimo) savo neribota jurisdikcija sąlygų teisėtumo⁹².

79. Todėl visas papildomai pateiktas šeštasis apeliacinio skundo pagrindas, mano many-mu, taip pat atmestinas.

B — Dėl bylinėjimosi išlaidų

78. Kiek šiuo apeliacinio skundo pagrindu apelian-tė remiasi neribota Teisingumo Teis-mo jurisdikcija pagal SESV 261 straipsnį, norėčiau priminti, kad pagal nusistovėjusią teismų praktiką Teisingumo Teismas, apelia-cinio proceso metu sprendamas teisės klausimus, teisingumo sumetimais negali pakeisti Bendrojo Teismo, kuris naudodamasis savo neribota jurisdikcija sprendžia dėl įmonėms už Sąjungos teisės pažeidimus skirtų baudų sumų, vertinimo savuoju⁹¹. Tačiau apelian-tė

80. Pagal Procedūros reglamento 69 straips-nio 2 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jeigu laimėju-si šalis to reikalavo. Kadangi siūlau atmesti apeliacinį skundą ir Komisija prašė priteisti iš apelian-tės bylinėjimosi išlaidas, manyčiau, kad pastarajai turi būti nurodyta padengti by-linėjimosi šioje instancijoje išlaidas.

91 — Žr., be kita ko, 1997 m. liepos 17 d. Sprendimą *Ferriere Nord prieš Komisiją* (C-219/95 P, Rink. p. I-4411, 31 punk-tas), 1998 m. gruodžio 17 d. Sprendimą *Baustahlgewebe prieš Komisiją* (C-185/95 P, Rink. p. I-8417, 129 punktas) ir 45 išnašoje minėtą Sprendimą *Technische Unie prieš Komi-siją* (210 punktas).

92 — Kaip minėta 52 išnašoje, šiuo atveju Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad apelian-tė nepateikė įrodymų, kurie leistų jam naudojantis savo neribota jurisdikcija abejoti dėl bendrovei skirtos baudos dydžio (skundžiamo sprendimo 242 punktas).

III — Išvada

81. Atsižvelgdamas į visa tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui atmesti apeliacinį skundą ir priteisti iš apeliančės bylinėjimosi išlaidas.